

The background image is a photograph of a modern architectural site. In the foreground, a large, white, curved concrete structure is visible, with a colorful, multi-faceted geometric sculpture (resembling a large Rubik's cube) attached to it. The sculpture has various colored faces (blue, green, yellow, red, orange). In the background, there are modern buildings with large windows, a paved road, and some greenery. A semi-transparent teal rectangle is overlaid on the lower half of the image, containing the text 'Kadernota 2021' in white.

Kadernota 2021

Voorwoord

Het doel van de kadernota is om u in staat te stellen u, voorafgaand aan de begrotingsvoorbereiding, uit te spreken over de verwachtingen die u heeft en de kaders die u aan ons wilt meegeven voor de conceptbegroting 2021-2024. U kunt daarbij aangeven welke zaken u, gegeven de maatschappelijke context en opgaven, graag verwerkt wilt zien in begrotingsvoorstellen en met welke belangrijke inhoudelijke en financiële uitgangspunten wij daarbij rekening moeten houden. Uiteraard tegen de achtergrond van de strategische koers van de stad en de organisatie voor de komende jaren.

Een kadernota heeft, anders dan een begroting, meerjarig in financiële zin (nog) niet sluitend te zijn. Wel dient er uiteraard een reëel inhoudelijk en financieel perspectief te worden vastgesteld op basis waarvan wij u in het najaar een sluitende begroting kunnen presenteren. Wij nodigen u uit om, tegen de achtergrond van de inhoud van deze kadernota en de eerder gepresenteerde omgevingsanalyse, uw wensen en bedenkingen kenbaar te maken.

Gelijktijdig met deze kadernota treft u een aantal notities aan welke u door ons zijn toegezegd. Een daarvan is de rapportage met betrekking tot de herijking van het subsidiestelsel in Venlo. Het subsidie-instrument in Venlo is gedateerd en heeft actualisatie en tegelijkertijd heeft u als gemeenteraad opdracht gegeven tot een zero based benadering met een bezuinigingsopgave gekoppeld aan deze opdracht.

Clustergewijs hebben er per beleidsveld afzonderlijk informatiebijeenkomsten plaatsgevonden of is dit (vanwege de actualiteit) voor een tweetal clusters digitaal gebeurd. Dit waren over het algemeen goed bezochte bijeenkomsten die blijk gaven van een grote mate van betrokkenheid van de gesubsidieerde organisaties bij de opgave om te komen tot een actualisatie van het subsidiestelsel. Mede op basis van de input die wij van de organisaties hebben ontvangen hebben wij, in aansluiting of vooruitlopend op het nog door u vast te stellen beleid, subsidieregels vastgesteld. Deze subsidieregels hanteren wij bij de beoordeling van de subsidieaanvragen voor 2021. Eventuele door u gewenste aanpassingen in het beleid of in de hoeveelheid middelen kunnen uiteraard leiden tot een bijstelling van deze subsidieregels

De realisatie van het met de herijking te realiseren bezuinigingsbedrag zal mede afhangen van de subsidieaanvragen in relatie tot de (in de subsidieregels opgenomen) aangepaste subsidiecriteria. Wij verwachten u hierover in de

conceptbegroting 2021-2024 te informeren. Graag verwijzen wij naar de rapportage die u separaat maar

-zoals toegezegd- gelijktijdig met deze kadernota wordt aangeboden. Dat geldt ook voor de cultuurvisie.

De toegezegde notitie over de (ontwikkeling van) de lokale woonlasten treft u als bijlage bij deze kadernota aan. Deze bijlage en de beide genoemde notities kunnen door u worden betrokken bij uw afwegingen rondom deze kadernota en later dit jaar, de programmabegroting 2021-2024.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	1
Inhoudsopgave	3
Hoofdpijnen.....	4
Kaders per programma	18
Programma 1 Gezond en actief Venlo	20
Programma 2 Leefbaar Venlo	28
Programma 3 Grenzeloos Venlo	35
Programma 4 Welvarend Venlo.....	40
Programma 5 Centrumstad Venlo	44
Programma 6 Circulaire en duurzame hoofdstad	50
Bedrijfsvoering	55
Budgettaire context.....	59
Bijlage I Scenario's woonlastenontwikkeling 2020.....	67

Hoofdpijnen

Kadernota 2021: een perspectief op 2021

De wereld is tot stilstand gekomen, vrij abrupt en met zeer ingrijpende gevolgen. Niet alleen voor hen die er de directe gezondheidseffecten van hebben mogen ondervinden, maar ook voor eenieder die wordt beperkt in zijn of haar mogelijkheden om actief deel te nemen aan het maatschappelijke verkeer. En dat is vrijwel iedereen.

Covid-19, het coronavirus raakt ons allemaal en werpt zijn schaduw vooruit op de rest van dit jaar en op het centrale thema van deze notitie en dat van de kadernota, het jaar 2021. Onzekerheid over de uiteindelijke impact en duur van de crisis maakt het voor wetenschappers, overheden, banken en bedrijven lastig om een goede inschatting te maken over het (blijvende) effect van de huidige actualiteit op de situatie over een jaar. Want hoe uitzonderlijk de situatie waarin we op dit moment verkeren ook is en hoe belangrijk de bestrijding ervan is, het coronavirus is voor Venlo niet de belangrijkste opgave. Waarschijnlijk niet in 2021 en zeker niet voor de jaren daarna.

Deze crisis gaat voorbij, inclusief de gevolgen, hoe ernstig ook. Venlo kent grote uitdagingen met een langer perspectief, zoals het behoud van de stedelijke leefbaarheid, de sociaal-maatschappelijke tweedeling in onze samenleving, de energie- en klimaatopgave, het behoud van een stevig economisch fundament en een goede demografische balans.

Met uw raad delen wij de komende periode een aantal belangrijke, richtinggevendende en kaderstellende documenten, zoals deze kadernota, de jaarrekening en uiteraard de programmabegroting. De actuele situatie waarin Venlo verkeert, is weliswaar uitdagend, maar biedt naar onze overtuiging zeker ook mogelijkheden om - juist nu dit zo nodig lijkt - op extra maatschappelijk en economisch perspectief. De drie stedelijke centra, met van oudsher retail als fundament, hebben eerst een stevige klap gehad van de interneteconomie, daarna zijn diverse landelijke ketens gesloten en nu komt Covid-19 er overheen. Deze gebieden moeten zich zelf opnieuw kunnen uitvinden.

Nieuwe perspectieven in de vorm van nieuwe impulsen zijn nodig voor de doorontwikkeling van deze centra. Inhoudelijk dienen de impulsen aan te sluiten bij de strategische koers die wij als stad voor ons zien, en bij de mogelijkheden die wij hebben en de kansen die wij daarbij, samen met onze maatschappelijke partners en marktpartijen, uiteraard zien.

In de komende periode willen wij deze mogelijkheden verkennen en u in aansluiting daarop beleidsmatige voorstellen doen. Inhoudelijke voorstellen met betrekking tot investeringen, passend bij de strategische doelstellingen van de stad, en aansluitend bij de actuele situatie. Deze voorstellen zullen onderscheidend zijn. Wij willen immers dat Venlo, sterker nog dan voor de crisis, een stad is en blijft met een aantrekkelijk perspectief voor inwoners, bedrijven culturele en maatschappelijke instellingen. Een duurzame, economisch sterke stad, met een groot sociaal hart.

In financiële zin zetten wij richting de begroting in op een transformatiefonds met een ruimtelijk-economische bestemming voor de drie stedelijke centra. Daartoe wordt een bestemmingsreserve ingericht van € 2.000.000,- waarmee we nieuwe initiatieven uit de markt kunnen aanjagen. Nog vóór de begroting komen wij met een kaderstellend plan en een subsidieregeling.

Zonder de pretentie te hebben hier volledig in te (kunnen) zijn proberen we u in de kadernota een situatie te schetsen met een zekere bandbreedte waarbinnen wij denken voor u een conceptbegroting 2021-2024 te kunnen opstellen.

Actueel omgevingsbeeld

Hoewel de economie, voorafgaand aan de coronacrisis al aan het afkoelen was, heeft de actuele crisissituatie uiteraard een effect op de economische ontwikkeling. De Rabobank (Sectorprognoses, 20 maart 2020) verwacht dat de Nederlandse economie dit jaar met 0,2% zal krimpen (eerdere prognose +0,7%) voornamelijk als gevolg van de coronacrisis. Ervan uitgaande, en dat is belangrijk, dat de crisis tussen april en juli onder controle wordt gebracht.

Het Centraal Planbureau (CPB) bracht recent ook een geactualiseerde prognose (26 maart 2020) uit waarbij een viertal scenario's werden gepresenteerd, variërend van een scenario dat uitgaat van beperking van de contactmaatregelen tot drie maanden tot een scenario waarin deze maatregelen twaalf maanden duren. In het eerste scenario, dat aansluit bij de vigerende Rijksaankpak (namelijk tot 1 juni handhaving van contactverboden, i.c. drie maanden) voorspelt het CPB een economische krimp van 1,2% in 2020 en een opleving naar 3,5% in 2021. De werkloosheid loopt in dit scenario op naar 4,5% en de staatsschuld loopt (als % van het nationaal inkomen) in 2020 heel licht op om in 2021 alweer onder het niveau van 2019 te zakken. De prognoses van de Rabobank en het CPB ontlopen elkaar dus nauwelijks wat betreft te verwachten impact indien het scenario van drie maanden wordt gehanteerd.

In het tweede scenario van het CPB waarin de duur van de maatregelen oploopt naar zes maanden is er weliswaar sprake van een stevige krimp in 2020 (-5%), maar herstelt de economie zich ook daarin naar verwachting in 2021 met 3,8%. De werkloosheid loopt dan nog iets verder op, naar 5,3%. Duidelijk zichtbaar in deze prognose is dat deze crisis vooralsnog geen structuur- of een systeemcrisis betreft met langjarige gevolgen voor de economie. De economie lijkt zich in beide scenario's relatief vlot te herstellen van de klappen in 2020.

De crisis raakt bijna alle sectoren. De grootste klappen worden verwacht in de horeca, toerisme en de vervoersector, maar ook in de bouw, de landbouw en de culturele sector. In deze sectoren is sprake van een te verwachten forse krimp met het zwaartepunt in het tweede kwartaal. En omdat men de in het tweede kwartaal niet-gebruikte diensten over het algemeen niet inhaalt in het derde en vierde kwartaal, is de economische krimp hier naar verwachting het grootst. Een geannuleerde vakantie of een concert- of museumbezoek wordt meestal niet later dat jaar 'ingehaald'.

Ook zijn er sectoren die weinig last lijken te hebben van de economische vertraging, zoals informatie en communicatie, de gezondheidszorg- en welzijnssector en het onderwijs. Inmiddels is overigens bekend geworden dat het centraal schriftelijk examen dit jaar niet wordt afgenomen. Het hoger en universitair onderwijs zijn ook al geruime tijd dicht. Of en wat dit voor effect heeft op de doorstroming van nieuwe studenten in het volgend studiejaar - en in het verlengde daarvan de benodigde studentenhuysvesting - is nog onvoldoende in beeld.

<i>% toegevoegde waarde j-o-j</i>	<i>2019p</i>	<i>2020p</i>	<i>2021p</i>
Landbouw, bosbouw en visserij	0,9	-3	2½
Industrie	0,6	-2	½
Bouwnijverheid	4,4	-4	0
Handel	2,7	-1½	4½
Vervoer en opslag	1,2	-3	1½
Horeca	0,3	-4	7
Informatie en communicatie	3,6	3	3
Specialistische zakelijke diensten	3,9	½	3½
Verhuur en overige zakelijke diensten	2,0	-2	6
Onderwijs	1,4	1	3½
Gezondheids- en welzijnszorg	2,7	3	2

Rabobank, sectorprognoses 20 maart 2020

Voor de Venlose economie betekent dit dat de stuwende sectoren industrie en logistiek tijdelijk te maken hebben met stevige tegenwind en dat ook de in de regio sterk vertegenwoordigde sectoren landbouw en toerisme het in 2020 naar verwachting nog lastig zullen hebben.

Opvallend is het verwachte, sterke herstel van de meeste sectoren in 2021. De crisis lijkt daarmee naar verwachting (gelukkig) geen structurele conjunctuurschade achter te laten. Wellicht kunnen de ambities en afspraken, die we met elkaar regionaal, in het kader van de regionale investeringsagenda en de regiodeal, zijn aangegaan, deze ontwikkeling verzachten en de opwaartse ontwikkeling in 2021 verder stimuleren. Kijkend naar onze ambities en naar de programma's zijn er voldoende aanknopingspunten om als Venlo van deze kansen optimaal te profiteren. De kansen, die de ambitie van het willen zijn van de gezondste regio, ons biedt. Daarvoor zal in de conceptbegroting dan ook nadrukkelijk voldoende aandacht moeten zijn.

Het kabinet heeft een breed pakket aan maatregelen afgekondigd om de economie te ondersteunen. Deze maatregelen, die met name ook bedoeld zijn om het inkomen van huishoudens op peil te houden, zijn overigens cruciaal. Bedrijven en huishoudens kunnen dan immers de draad weer oppakken zodra de coronacrisis voorbij is. Ook de gemeente Venlo heeft, in aansluiting op het noodpakket van het kabinet en aansluitend op de lokale behoefte, (tijdelijk) maatregelen genomen om te voorkomen dat organisaties, die van vitaal belang zijn voor onze gemeenschap, en bedrijven als gevolg van deze crisis omvallen. We zullen in 2020 nauwlettend moeten blijven volgen wat de huidige situatie betekent voor de ontwikkeling van de werkloosheid, met name van het aantal bijstandsgerechtigden en het aantal ondernemers dat gebruik maakt van de BBZ in Venlo.

Daarnaast zal de huidige crisis effecten hebben op de realisatie van de begroting 2020. Immers vanuit de verschillende domeinen en ondersteunende bedrijfsvoering wordt (ongeplande) ondersteuning geleverd aan de bestrijding van de effecten deze crisis. Voorts ondervindt een deel van de uitvoering last van de opgelegde beperkingen en vindt een groot aantal werkzaamheden noodgedwongen op afstand plaats.

De eerste signalen dat deze (voor 2021) hoopvolle verwachting voor Nederland realistisch lijkt, komen uit China. De Chinese centrale bank verwacht immers dat de economische indicatoren in China in het tweede kwartaal 'duidelijk' verbeteren en dat de economie zich snel herstelt naar zijn potentiële output. China heeft inmiddels €254 miljard aan noodsteun verleend aan haar banken vanwege de coronacrisis. Zo'n 20 procent van het Chinese mkb heeft uitstel van betaling gekregen op het aflossen van leningen.

Wat betreft de gemeentebegroting is het nog niet exact aan te geven wat deze ontwikkelingen allemaal betekenen voor de begroting 2021-2024. Een hoger dan verwacht aantal inwoners met een bijstandsuitkering, een lager dan verwachte

zorgconsumptie, lager dan verwachte inkomsten uit vergunningverlening of grondverkoop. Dat is nog onduidelijk. Het is wel duidelijk dat het kabinet van mening is dat de extra rijksuitgaven niet mogen leiden tot een hogere algemene uitkering van het gemeentefonds. In hoeverre deze extra Rijksuitgaven op termijn mogelijk weer leiden tot Rijksbezuinigingen is nu niet aan te geven.

Bij de FinRap 2019 is een positieve prognose afgegeven inzake het te verwachten rekeningresultaat 2019. Als voorbereiding op de kadernota wordt u een raadsinformatiebrief toegezonden inzake het 'voorlopig resultaat 2019'. Wij zijn voornemens om (een deel) van het positieve rekeningresultaat in te zetten voor het opvangen van en/of het uitvoeren van maatregelen ter bestrijding van de gevolgen van de coronacrisis. Wij zijn voornemens circa € 2.000.000,- hiervoor te reserveren.

Hoofdpijnen kadernota 2021

Op 11 maart is er, op basis van de informatie uit de omgevingsanalyse, met elkaar een richtingendebat gevoerd. Op dat moment was er inmiddels sprake van een oplopend crisisbeeld, echter nog niet in de mate zoals we die op dit moment ervaren. Als college hebben wij kennis kunnen nemen van de duiding die u aan dit omgevingsbeeld heeft gegeven en de aanvullingen die hierop heeft gedaan. De opbrengst van het richtingendebat hebben wij meegenomen in deze kadernota.

Verschillende fracties hebben aandacht gevraagd voor het thema wonen, waarbij door u ook een aantal keren is verwezen naar de ontwikkeling van de regionale woonvisie. De gesignaleerde krapte en mismatch op de lokale en regionale woningmarkt, werd door u aangewezen, als een belangrijke opgave die niet alleen in de kadernota, maar ook in de vorm van een woonvisie zijn beslag zou moeten krijgen. Ook voor dit onderwerp geldt dat de huidige crisis mogelijk een (tijdelijk) effect heeft op de ontwikkeling van de woningprijzen, maar geen oplossing biedt voor het huidige tekort aan woningen. Daarnaast is de rente nog steeds zeer laag.

Verschillende onderwerpen dienen in de woonvisie te worden belicht, i.c. aangepaste woningen voor bepaalde groepen, zoals studenten, statushouders, alleenstaanden en ouderen, het concept van 'verzilverleningen' en aangepast wonen voor short-stay verblijf van arbeidsmigranten. Venlo zal moeten bouwen tegen de achtergrond van het toekomstperspectief uit onze strategische visie. Ons woningbeleid zal daarmee integraal onderdeel moeten zijn van het (lange termijn) stedelijk ontwikkelingsbeleid. Dat betekent ook dat dit beleid rekening moet houden met de stedelijke voorzieningen, die nodig zijn om de beoogde doelgroepen aan te trekken en te binden.

Immers datgene wat er aan (type) woningen wordt toegevoegd zal naar verwachting, gegeven de hiervoor genoemde stedelijke voorzieningen, mede bepalend zijn voor de gewenste doorstroming op de woningmarkt en voor de (groepen) inwoners die er straks zullen zijn. Inwoners die uiteindelijk bepalend zijn voor de maatschappelijke opgaven en kansen van de toekomst. Naar verwachting wordt nog deze zomer de regionale woonvisie vastgesteld, waarin hoofdlijnen zijn opgenomen voor het woonbeleid en voor kaders voor nieuwbouw. In de tweede helft van 2020 vindt de nadere uitwerking plaats naar de lokale woonvisie van Venlo.

Daarnaast wisselde u met elkaar van gedachten over het vraagstuk met betrekking tot de bijdrage van arbeidsmigranten aan onze (regionale) economie, alsook het vraagstuk rondom degenen die van een uitkering afhankelijk zijn én hoeveel van hen nog op de arbeidsmarkt kunnen worden ingezet. Een boeiend thema, zeker gegeven onze ambities (Venlo Werkt) en de actuele economische situatie waarin een groot aantal inwoners plotseling geconfronteerd worden met een daling van de vraag naar arbeid. In het hiervoor aangehaalde onderzoek van de Rabobank wordt overigens gesignaleerd dat de coronacrisis ervoor heeft gezorgd dat veel arbeidsmigranten naar hun thuisland zijn vertrokken. We hebben op dit moment een flink probleem om deze leeggevallen plaatsen op te vangen. Arbeidsmigranten vervullen op dit moment dus een onmisbare bijdrage aan onze regionale economie.

Deze plotse daling zal echter, zoals we hiervoor hebben aangegeven, vermoedelijk tijdelijk zijn. Onze arbeidsmarkt is gespannen en zal dit naar verwachting de komende jaren blijven. Een aantal fracties gaf aan te willen (laten) onderzoeken in hoeverre aanvullende opleidingen o.a. op het gebied van zorg kunnen zorgen voor een blijvende toestroom van nieuw talent op de arbeidsmarkt. Wij pakken dit graag op. En ondertussen blijft ook het reeds in Venlo aanwezige hoger onderwijs zich ontwikkelen. Zo voorzien we in 2021 een verdere uitbreiding van de HAS op de huidige locatie om het groeiend aantal studenten en opleidingen te faciliteren. In het centrum van Venlo, midden in de stad waar deze ontwikkeling niet alleen zorgt voor een grotere dynamiek maar ook de opmaat vormt naar de opwaardering van het Kloosterkwartier. Twee belangrijke opgaven, studentenstad en vitaal stadscentrum, die elkaar versterken. Beide zijn onderdeel van het strategisch perspectief van Venlo.

Ten aanzien van het onderwerp duurzaamheid, merkte u op, dat Venlo nog een lange weg te gaan heeft. Dat onderschrijven we. Vandaar dat we u het vorig jaar (in de conceptbegroting) hebben voorgesteld om niet alleen structureel en incidenteel geld vrij te maken voor verduurzaming, maar de organisatie ook hebben opgedragen om over sectoren en programma's heen en binnen de lokale gemeenschap, te zoeken naar mogelijkheden en middelen. Vooralsnog lijkt dat op

dit moment voldoende. We zullen de uitvoering op dit punt uiteraard wel goed moeten blijven volgen. Nu is 'duurzaamheid' als definitie erg breed. Zoals aangegeven willen wij in 2020 wat betreft de monitoring daarom graag aansluiten bij de indicatoren, zoals die op landelijk niveau worden ontwikkeld, zodat onze prestaties goed kunnen worden vergeleken. We zullen moeten proberen om een goede relatie te leggen tussen onze prestaties met deze indicatoren en daarbij rekening moeten houden met de soms langere horizon van het bereiken van effecten op dit terrein.

Venlonaren voelen zich gemiddeld genomen niet (erg) eenzaam. Er zijn ongetwijfeld allerlei verklaringen voor te vinden waarom dat zo is en waarom Venlo er in dit opzicht zo gunstig uitspringt. Een bovengemiddeld groot aantal mantelzorgers, een goed georganiseerd middenveld en fijnmazig verenigingsleven leveren hier zonder twijfel een belangrijke bijdrage aan. Dat alles neemt echter niet weg dat er ook in Venlo mensen zijn die zich eenzaam voelen. En dat is voor hen een groot probleem. U suggereerde verbindingen die er tussen dit onderwerp ongetwijfeld te leggen zijn met cultuur(-deelname en -beleving). Ook sportdeelname en een fijnmazige infrastructuur aan wijk- en dorpsaccommodaties kunnen hier ongetwijfeld een bijdrage aan leveren. U vroeg nadrukkelijk ook aandacht voor het aspect van de 'dubbele vergrijzing'. Herkenbaar. In het programma Gezond en actief Venlo besteden we hier dan ook expliciet aandacht aan. Daarnaast is er in 2020 een begin gemaakt met de evaluatie van het beleid van de gemeenschapsaccommodaties.

En net zoals Venlonaren zich gemiddeld genomen niet eenzaam voelen, zo zijn Nederlandse ouderen gemiddeld genomen niet arm. Ook hier geldt uiteraard dat er zeker ouderen zijn in Venlo, die zich in een financieel weinig gunstige situatie bevinden, en op dit punt erg kwetsbaar zijn. U vroeg zich in dit verband hoe deze armoede is gedefinieerd, i.c. inclusief vaste, onvermijdelijke uitgaven en of bijvoorbeeld het vermogen hierin is meegenomen. Het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP), dat hiernaar periodiek onderzoek doet, hanteert hiervoor een methode die uitvoerig is beschreven en regelmatig wordt herijkt en herzien. Voor het laatst in november 2018. Graag verwijzen wij hiernaar. Daarin leest u dat het SCP niet alleen rekening houdt met inkomsten, maar juist ook rekening houdt met bepaalde onvermijdelijke uitgaven. Zoals aangegeven gaan we met dit thema aan de slag, temeer ook daar we in 2021 meer mogelijkheden krijgen om schulden vroeger - dan nu het geval is - te signaleren.

U miste in de omgevingsanalyse de relatie met het Duitse achterland. Die zat er echter - zij het beperkt - in. Tegenvallende Duitse groei, mogelijk een recessie zelfs als gevolg van de haperende auto-industrie. Met, belangrijk voor onze regio, waarschijnlijk gevolgen voor de toeleverende (maak-)industrie. Dat zijn in onze

ogen de (voor onze stedelijke opgaven) op dit ogenblik de meest relevante ontwikkelingen aan de Duitse zijde van de grens. Verken ontwikkelingsmogelijkheden en aansluitingen op het Duitse (hoger) onderwijs, met name op het gebied van techniek, zo vroeg u aan ons. Voortdurend zijn wij op zoek naar dit soort kansen en initiatieven. En niet alleen wij. Wij zijn Duitsland niet vergeten, we hebben in de omgevingsanalyse datgene opgenomen wat in onze ogen - met het oog op de begroting 2021-2024 - op dat moment actueel was.

Tijdens uw debat over de omgevingsanalyse hebben wij weinig opmerkingen gehoord over de gemeentelijke bedrijfsvoering. Hoewel je dat zou kunnen ervaren als een onuitgesproken compliment, hebben wij wel de behoefte om hier kort bij stil te staan. De afgelopen jaren is er veel veranderd in de gemeentelijke organisatie, wat ons betreft ten goede.

Zo is de organisatiestructuur en sturing aangepast, net als bedrijfsvoeringsprocessen en -systemen. Er is veel geïnvesteerd in monitoring en het steeds beter in control komen. U bent daar als gemeenteraad op onderdelen zelf ook expliciet bij betrokken geweest. Zo'n proces van aanpassingen en verbeteringen binnen een grote complexe ambtelijke organisatie is natuurlijk nooit af. Ook in 2021 niet. Zowel onze veranderende omgeving als ons steeds veranderende takenpakket vragen van de organisatie zowel focus als aanpassingsvermogen. Permanent.

We onderscheiden drie hoofdlijnen waarlangs we hieraan invulling willen geven: digitale transformatie, beheer en kwaliteit van data én mens en organisatie. Belangrijk daarbij is dat de ontwikkeling van de bedrijfsvoering voortdurend blijft gericht op datgene wat er vanuit de programma's, vanuit de primaire opgave gevraagd wordt.

In de recent verschenen (in het najaar van 2019 gehouden) stadspeiling is zichtbaar dat de waardering, die onze inwoners hebben voor de mate waarin de gemeente Venlo aandacht heeft voor de leefbaarheid en haar inwoners informeert en betreft bij aanpak in hun buurt, de afgelopen twee jaar aanzienlijk is toegenomen. Dat is een opvallende constatering gegeven de lage score voor de waardering voor het schoon houden van de openbare ruimte en de afgenomen sociale cohesie.

Wij hebben uw complimenten gehoord over de toegenomen (lokale) vertrouwenscijfers. Die complimenten komen wat ons betreft natuurlijk niet alleen het college, maar het hele gemeentebestuur toe. Een belangrijk instrument, dat we deze bestuursperiode in dit verband hebben ingezet is de samenlevingsagenda. Die staat, dat merkte u terecht op, nog in de spreekwoordelijke kinderschoenen. Niettemin, wij zijn er aan begonnen en we zullen u over de vervolgstappen en ontwikkeling uiteraard informeren.

Over de actuele stand van de en de te verwachte ontwikkeling van onze middelen hebben wij u, als onderdeel van omgevingsanalyse, geïnformeerd. In deze kadernota vindt u het financieel perspectief zoals we dat hanteren bij het opstellen van de conceptbegroting 2021-2024. Dat betekent dat we op dit moment ook in 2021 en daarna een verdere versterking voorzien van onze financiële ratio's, nodig om toe te groeien naar een duurzaam gezonde, financiële situatie. Uiteraard is dat een bewuste keuze, een keuze die mede zal afhangen van de ontwikkelingen zoals die zich de komende maanden zullen voordoen. Uiteraard volgen we die nauwgezet en waar nodig en mogelijk zullen wij daarop bijsturen en u informeren over de consequenties van deze ontwikkelingen voor Venlo.

Inhoudelijke kaders

Wat betekent dit voorafgaande nu concreet voor de kaders die wij u voorleggen? Voorop gesteld dat de coronacrisis in 2020 eindigt, krijgen we in 2021 zeker nog te maken met de gevolgen van deze crisis voor onze financiële huishouding, alsook de effecten op de ontwikkeling van onze regionale economie, waaronder tevens het aantal huishoudens dat hierdoor van inkomensondersteuning afhankelijk zal worden. Wellicht heeft de crises ook effect op het aantal (nieuwe) bedrijfsvestigingen of de woningmarkt. Veel onzekerheden dus.

Dat betekent dat het eerste inhoudelijke kader er een is die meer een attitude dan een inhoudelijke ambitie in zich bergt, namelijk voorzichtigheid en continuïteit.

1. Continuïteit, flexibiliteit en kansen

We houden er bij de voorbereiding van de conceptbegroting rekening mee dat ontwikkelingen, zoals we die nu voorzien kunnen afwijken van hetgeen waar we nu rekening mee houden. We willen voorkomen dat er als gevolg van de coronacrisis voor onze gemeenschap belangrijke organisaties omvallen of stedelijke functies verdwijnen. Daar geven we prioriteit aan. We zullen flexibel moeten zijn om te kunnen reageren op de actuele ontwikkelingen. We hebben echter ook een lange termijnstrategie gekozen en houden juist nu een scherp oog voor kansen die zich passend binnen die strategie aandienen.

Afgezien van dit eerste in onze ogen belangrijke kader leidt het voorafgaande naar onze overtuiging tot de volgende beleidsinhoudelijke kaders, die wij willen hanteren bij de voorbereiding van en de afwegingen rondom de begroting 2021-2024.

2. Samenlevingsagenda

Een sterk accent op betrokkenheid, initiatief en (gedeeld) eigenaarschap van én met onze inwoners, permanent en aan de hand van de opbrengsten van de gesprekken, die we tot nu toe hebben gevoerd met inwoners. Wat ons betreft

staat, na een jaar van voorbereiding en een voorzichtige start dit jaar, zorgt de coronacrisis voor obstakels bij de gewenste uitvoering op dit moment. 2021 zal volop in het teken van uitvoering en de verdere doorontwikkeling. Gekoppeld aan de wijkakkoorden uit het uitvoeringsprogramma duurzaamheid.

3. Solidariteit

Indachtig de afspraken die wij hierover in het coalitieakkoord hebben gemaakt, een sterk accent op betaald werk en actieve bestrijding van armoede, laaggeletterdheid en uitsluiting. Dit najaar voorzien wij een actualisatie van het armoedebelief, met name gericht op de verdere verbetering van het bereik.

4. De wijk, het middelpunt van Venlo

Blijvende nadrukkelijke aandacht voor de versterking van de leefbaarheid van wijken en buurten, in brede zin. Met name in die wijken die op basis van de wijkanalyse en leefbaarheidsmonitor, de grootste opgave hebben. In 2021 nadrukkelijker aandacht voor de realisatie van de samenlevingsagenda('s) en de verdere doorontwikkeling.

5. De regio Noord-Limburg, het centrum van de Europa

We geven in onze programma's nadrukkelijk aandacht aan de ambities zoals die staan opgenomen in regionale strategische visie en de vertaling daarvan in de regionale investeringsagenda en de regiodeal. We kijken waar we lokale en regionale projecten en activiteiten inhoudelijk en financieel met elkaar kunnen verbinden.

6. Accenten

Gegeven de discussie over de omgevingsanalyse nadrukkelijk (ook) aandacht voor de bestrijding van eenzaamheid, wonen en een nadrukkelijke bestuurlijke afweging met betrekking tot de ontwikkeling van de lokale lasten.

7. Samen, nadrukkelijk met onze maatschappelijke partners

Bij initiatieven zoeken wij een gedeelde agenda met belangrijke partners zoals onze Venlose corporaties, de provincie Limburg, maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven en uiteraard onze inwoners.

8. Afmaken waar we aan begonnen zijn

Onze prioriteit ligt in de realisatie van bestaande fysieke projecten, de ingezette organisatiekoers de gekozen strategie in het sociaal domein én de concernbrede integratie van duurzaamheid. Met een kritische blik op kosten en risico's. Het afgelopen jaar heeft u bijvoorbeeld een belangrijk besluit genomen over de toekomst van het Kazerne Kwartier. Wij willen terughoudend zijn ten aanzien van nieuwe, financieel nog niet voorziene initiatieven.

9. Verbetering publieke dienstverlening

In de stadspeiling hebben we gezien dat het vertrouwen van onze inwoners in het bestuur de afgelopen twee jaar weer iets is toegenomen. Dat herstel is kwetsbaar en verdient wat ons betreft een vervolg te krijgen. We zijn ervan overtuigd dat een verdere verbetering van de dienstverlening aan onze inwoners kan bijdragen aan stabilisatie van dit vertrouwen of mogelijk zelfs van verdere groei. Zo hebben we in 2020 al sterke stijging gerealiseerd van de telefonische bereikbaarheid. In 2021 zullen wij aan een verdere verbetering van de dienstverlening nog meer aandacht geven.

10. Kritisch ten aanzien van uitgaven

Kritisch zijn ten aanzien van bovenwettelijke activiteiten, mogelijkheden op besparingen in de bedrijfsvoering en/of reductie en temporisering van (nog niet gerealiseerde) bestuurlijke ambities.

Financieel kader en begrotingsregels

De financiële positie speelt een belangrijke rol om een goede en integrale afweging te kunnen maken over de te varen koers op de korte, maar vooral op de (middel)lange termijn. De financiële positie is geen doel op zich en moet altijd gezien worden in het licht van de totale maatschappelijke opgave van de stad. Het te bereiken maatschappelijk rendement en de bijdrage aan de inhoudelijke beleidsdoelstellingen zijn hierbij van evident belang.

De financiële gezondheid van Venlo is in de afgelopen twee jaar sterk verbeterd. Deze verbetering heeft bij de vaststelling van de begroting 2020 - 2023 geleid tot een nieuwe (financiële) koers. De nieuwe koers is dat er een gezonde balans gehanteerd wordt tussen enerzijds de maatschappelijke opgave en ambities en anderzijds een stabiele groei van de financiële positie.

Wij hebben geleerd uit het verleden dat in een korte periode de financiële positie bij forse tegenwind zeer snel kan verslechteren. Dat willen we in de toekomst niet meer. We willen voorbereid zijn om ook in economische mindere tijden onverwachte tegenvallers op te kunnen vangen en voldoende slagkracht te houden voor realisatie van de maatschappelijke opgave die deze mooie stad heeft. Wij

blijven daarom continu inzetten op een stabiele en consistente groei van het (weerstands)vermogen en een structureel sluitende (meerjaren)begroting.

Financieel kader

De volgende kaders zijn uitgangspunt voor de begroting 2021-2024:

- Een meerjarig realistisch sluitende begroting waarbij de structurele lasten minimaal gedekt worden door structurele baten. Gestreefd wordt naar een begrotingsoverschot voor het opvangen van structurele financiële tegenvallers.
- We werken met behoedzame scenario's: 'Winsten' worden pas ingerekend als ze voldoende reëel zijn en mogelijke verliezen worden in een vroeg stadium ingerekend.
- Wij stellen voor de streefwaarde van de solvabiliteitsratio bij te stellen van $\geq 20\%$ naar $\geq 25\%$. Een voorzichtige groei richting landelijk gemiddelde. Het gemeenschappelijk financieel toezichtkader van provincies geeft een signaleringswaarde voor de solvabiliteitsratio van $\leq 20\%$ als meest risicovol. Daar willen we als 100.000+ stad niet meer in terecht komen.
- De ratio weerstandsvermogen is de verhouding tussen het gekwantificeerde risicoprofiel en de daadwerkelijk aanwezige middelen. Wij stellen voor de streefwaarde van de ratio weerstandsvermogen bij te stellen van $\geq 1,0$ naar een bandbreedte van $1,4 < 2,0$ welke wij als acceptabel zien. Het gemeenschappelijk financieel toezichtkader van provincies geeft bij deze de classificatie 'Ruim voldoende'. Op basis van de begroting 2020 - 2023 voldoen we hier ruimschoots aan.
- De begroting 2021 – 2024 dient de toets van het provinciaal toezicht te doorstaan en moet voldoen aan het bestuurlijk afsprakenkader dat met de Provincie Limburg is gesloten.

Woonlasten

Overeenkomstig de gemaakte afspraak hebben wij voor u scenario's uitgewerkt inzake de woonlastenontwikkeling. Deze scenario's treft u aan in bijlage I van deze kadernota. Op basis van de scenario's stellen wij het volgende kader voor ter voorbereiding op de begroting 2021-2024:

- De woonlasten worden voor resterende duur van deze collegeperiode (nominaal) niet meer verhoogd.
- We zetten de (te verwachten) inkomsten uit de areaaluitbreiding OZB daarvoor in en indien dit onvoldoende blijkt passen we bij de OZB de verhouding tussen de woningen en niet-woningen aan (verschuiving van de OZB woningen naar niet-woningen).

Begrotingsregels

- Wij werken met *concrete* maatregelen, geen taakstellingen;
- Voorstellen en initiatieven worden zorgvuldig getoetst op onderbouwing en haalbaarheid. We werken met realistische businesscases.
- *Nieuw beleid* wordt enkel opgesteld door vervanging van *oud beleid* waarbij het geld van het oude beleid vrijvalt voor uitvoering van het nieuwe beleid. De *beantwoording van de volgende 6 W – vragen* wordt hierbij als hulpmiddel gebruikt
  - o *Wat willen we bereiken?*;
  - o *Wat gaan we ervoor doen?*
  - o *Wat gaat het kosten?*
  - o *Wie gaat het betalen en hoe?*
  - o *Waarom doen we het?*
  - o *Wat als we het niet doen?*
- Aanvullend beleid kan pas worden ingezet bij *daadwerkelijke realisering* van de *ombuigingsmaatregel*;
- Tijdig anticiperen op (niet voorziene) financiële implicaties door tijdig en concreet bijsturen door het treffen van (beleidsinhoudelijke) maatregelen. *Tegenvallers binnen het budget – programmaliijn, programma*. De mogelijkheden zijn niet voor alle programma's gelijk. Als laatste escalatieladder vindt bijsturing plaats op concernniveau bij de integrale afweging.
- Voordelen die optreden op basis van autonome ontwikkelingen en die het gevolg zijn van bestaand beleid worden eerst ingezet voor het oplossen van (structurele) nadelen op basis van bestaand beleid. Indien er ruimte is voor nieuw beleid gebeurt dit enkel bij de integrale afwegingsmomenten van de P&C cyclus.
- Bij de *jaarrekening 2021 e.v. evalueren* van de *geformuleerde doelstellingen en hun effect*, zowel financieel als op de maatschappelijke doelen;
- *Verwerving derde geldstromen* als onderdeel van de financiële strategie. Middelen van derde geldstromen worden eerst ingezet, voor zover mogelijk, voor projecten en activiteiten die al in de begroting zijn voorzien. De vrijvallende middelen worden toegevoegd aan de algemene middelen. Alleen wanneer dit niet mogelijk blijkt te zijn, kunnen middelen van derde geldstromen pas ingezet worden ter bekostiging van nieuwe ambities;
- *Maximaal inzetten op sturing van het risicoprofiel*;
- Verbeteren *risicomanagement* en beheers-instrumentarium.
- In de P&C instrumenten wordt inzicht gegeven in de ontwikkelingen van reserves, vermogen, investeringskredieten, majeure projecten;

Bestuurlijk Afsprakenkader Provincie Limburg

Oktober 2018 is het Bestuurlijk Afsprakenkader met de Provincie Limburg gesloten. Dit afsprakenkader bevat een viertal majeure projecten alsmede enkele relevante beleidsdossiers. De Provincie heeft zich hierbij uitgesproken Venlo de helpende hand te bieden en dan met name gericht op het verminderen van risico's in de projecten Kazerne Kwartier, Vierpaardjes, Museumkwartier en Q4. Dit mede in de context van de noodzakelijke versterking van de financiële positie van Venlo. De financiële positie van Venlo is de afgelopen periode sterk verbeterd. Wij blijven - ook in 2021 en verder- samen met de Provincie in gesprek over de lopende (groot-) stedelijke projecten waar de provincie aan bijdraagt".

Kaders per programma

Algemeen

In dit hoofdstuk treft u per programma de ambitie aan en per programmalijn de relevante ontwikkelingen, de opgaven en de verwachte begrotingsvraagstukken.

De programma's kennen een grote onderlinge inhoudelijke samenhang en veel thema's komen in meerdere programma's terug. We noemen hierbij met name de thema's duurzaamheid, gezondheid, cultuurbeleid, samenlevingsagenda en wonen.

Het in middelen gemeten omvangrijkste programma, 'Gezond en actief Venlo', waarin de belangrijkste sociaal-maatschappelijke opgaven van Venlo zijn ondergebracht, kent een sterke samenhang met het programma 'Leefbaar Venlo' waar het de samenleving, de sociale cohesie of activiteiten zoals beschermd wonen, veiligheid, toezicht en handhaving betreft. Maar uiteraard kennen ook de programma's 'Welvarend Venlo' en 'Gezond en actief Venlo' een sterke binding waar het aantrekken van werkgelegenheid betreft en de noodzakelijke match tussen de vraag- en aanbodzijde van de arbeidsmarkt. Tot slot raken de thema's gezondheid en duurzaamheid elkaar ook veelvuldig en daarmee kunnen deze programma's dan ook niet los van elkaar gezien worden.

Vanzelfsprekend is ook de inhoudelijke relatie tussen het programma 'Centrumstad Venlo' en 'Welvarend Venlo'. Daar waar het laatstgenoemde programma tracht om invulling te geven aan de randvoorwaarden voor een gezonde economische ontwikkeling, inclusief het vestigingsklimaat, zo legt 'Centrumstad Venlo' het accent op de ontwikkeling van onze binnenstad tot het kloppende bestuurlijk, cultureel en economisch hart van de regio, maar ook als gebied waar gewoond en gestudeerd wordt. In die zin raakt het ook aan de opgaven uit 'Leefbaar Venlo'.

De verbetering van de directe woon- en leefomgeving van onze inwoners en de gemeentelijke dienstverlening is de ambitie van het programma 'Leefbaar Venlo'. Een gemeentelijke organisatie die dienstbaar is en aandacht geeft aan een schoon, heel en veilige omgeving waarin al de eerder genoemde programma's en hun activiteiten tot hun recht kunnen komen.

De programma's 'Grenzeloos Venlo' en 'Circulaire en duurzame hoofdstad' geven ook invulling aan de ambitie om de opgaven in de andere vier programma's een gemeente-overstijgende, zelfs internationale dimensie te geven (met een bijzonder accent op Duitsland) of door middel van de andere programma's invulling te geven aan onze circulaire en (boven-)lokale klimaatopgaven en -ambities.

Programma 1 Gezond en actief Venlo

Algemeen

Het programma 'Gezond en actief Venlo' gaat over vrijwel alle inwoners van onze gemeente en is een omvangrijk programma met een groot aantal wettelijke taken in combinatie met lokale en regionale ambities.

Het hoofddoel is het bieden van **passende ondersteuning aan inwoners** bij een **duurzaam financieel evenwicht**. Ondersteuning op met name het vlak van onderwijs, participatie, jeugd, Wmo en sport. Dit komt terug in de vier programmalijnen die een sterke verbinding met elkaar hebben. Hiernaast is de verbinding met de andere programma's van cruciaal belang. Denk hierbij aan thema's als gezondheid, duurzaamheid, wonen en sociale cohesie die in meerdere programmalijnen terug komen.

In 2020 zijn wij gestart met het actualiseren van het integrale beleid voor het sociaal domein. Dit op basis van de uitgangspuntennotitie, die door de gemeenteraad is vastgesteld, en de bouwstenen die hiervoor door hem zijn aangereikt. Het nieuwe beleid vormt de basis voor het duurzaam kunnen blijven bieden van passende zorg en ondersteuning voor alle inwoners. Hierbij zetten we nadrukkelijk in op integraliteit (verbinding jeugd, Wmo én participatie en andere domeinen zoals onderwijs, sport, gezondheid etc.), maar ook op verbinding met aanpak van huiselijk geweld en van kindermishandeling. Dit nieuwe beleid vormt ook de basis voor toekomstige aanbestedingen. De bedoeling was om dit beleid ook in het voorjaar met de maatschappelijke partners en gemeenteraad vorm te geven. Helaas zullen deze bijeenkomsten, i.v.m. Corona, later gepland moet worden.

Zoals u in de inleiding heeft kunnen lezen, is het op dit moment nog niet in te schatten wat de impact van Corona op dit programma voor 2021 is. Dit zal in de loop van het jaar duidelijker worden. Wat in ieder geval heel duidelijk wordt is dat een goede gezondheid en in dit kader ook preventie meer dan ooit van belang zijn.

Programmalijn Gezond en Vitaal

Het gezondheidsbeleid is als integraal onderdeel opgenomen in het brede beleidskader sociaal domein. Succesvolle initiatieven uit het huidige beleid, zoals rookvrije generatie en één tegen eenzaamheid, zetten we in 2021 voort. Ook de visie positieve gezondheid blijft een centrale positie houden.

In 2021 volgt een uitvoeringsprogramma, waarin we zoeken naar versterking van de preventieve inzet via onder meer het regionale uitvoeringsprogramma 'gezond

en vitaal'. Nieuwe initiatieven, zoals de aanpak valpreventie en gezonde basisschool van de toekomst, willen we stevig vormgeven.

De Venlo.fit sportvisie die in 2019 is vastgesteld wordt in 2021 verder tot uitvoering gebracht. Op basis van de resultaten van de Stadspeiling 2019 wordt hierbij nadrukkelijk aandacht besteed aan de programmalijnen 'wij leren bewegen' en 'bij ons beweegt iedereen', die erop zijn gericht om Venlose inwoners, jong en oud, in beweging te krijgen en te houden zodat zij vitaal oud(er) kunnen worden. Hierbij zoeken we nadrukkelijk de verbinding met andere beleidsterreinen in het sociaal domein zoals gezondheid, onderwijs en participatie.

Verder zal in 2021 een begin worden gemaakt met de realisatie van het accommodatiebeleid, waarbij we het aantal sportparken terugdringen en de clustering van verenigingen rondom sportieve omgevingen realiseren. Denk hierbij aan het faciliteren van de mogelijke hockeyfusie op de sportkern Vrijenbroek. Dit houdt in dat de resultaten van de raadsconsultatie pas na de kadernota aan uw raad kunnen worden voorgelegd.

Op basis van de besluitvorming door de gemeenteraad worden de voorbereidingen getroffen voor een nieuw zwembad. Het nieuwe zwembad van Venlo is een maatschappelijke voorziening en faciliteert in de sportieve zwemactiviteiten van verenigingen, doelgroepen en recreanten. Het nieuwe zwembad sluit daarmee volledig aan bij de onlangs vastgestelde Venlo.fit sport- en accommodatievisie 2030 waarin gezondheid en vitaliteit door bewegen centraal staat. Op basis van het PvE zullen wij bij de begrotingsbehandeling van dit najaar een kredietaanvraag aan uw raad voorleggen.

Inburgering:

In 2021 komt er (naar alle waarschijnlijkheid) een nieuwe Inburgeringswet. Deze is compleet nieuw. Daarbij wordt een sterke koppeling met de sociale basis gelegd zodat er een integrale benadering komt tussen inburgering en samenleving.

Voorts speelt de vraag van de provincie voor de nieuwe AZC locaties in Noord-Limburg. In dit kader wordt er een verbinding met andere nieuwkomers gelegd en de opgave onderkent dat sociale integratie, het leren van de Nederlandse taal en duurzame (arbeids)participatie op moeten worden gepakt. Kortom een combinatie van verschillende doelgroepen zoals asielzoekers (AZC, Huisvesting), statushouders (huisvesting en lokale inbedding) én migranten (huisvesting, inbedding én taal).

Ook blijft de algehele integratie en participatie van statushouders een continue bron van zorg. Hier willen we met de sociale basis en andere partners nog intensiever in optrekken. Vooral in preventieve maatregelen (WMO, Jeugd) en

versterkende maatregelen (Participatie) zullen we aan de bak moeten. Tot slot speelt dwars door alle deze elementen de vraag van leefbaarheid en draagvlak. Dit is een punt van aandacht binnen ons college.

Programmalijn Ontplooiing

In de omgevingsanalyse is aandacht besteed aan de actuele demografische cijfers. De demografische ontwikkeling wordt nadrukkelijk gevolgd gezien de samenhang met onderwijshuisvesting. Op basis van huidige inzichten is er voldoende absorptievermogen binnen de bestaande huisvesting aanwezig, wellicht met beperkte aanpassingen om een antwoord te geven op de geprognoseerde groei binnen het primair onderwijs. Het voortgezet onderwijs zal de komende jaren juist te maken krijgen met een daling qua leerlingen en benodigde onderwijshuisvesting. Hierop zal geanticipeerd moeten worden. De geprognoseerde groei welke volgt over een aantal jaren gaat samen met de ontwikkeling van nieuwe onderwijsconcepten en zal ook vanuit dit oogpunt in gezamenlijkheid benaderd moeten worden.

Dit vereist van Onderwijsgemeenschap Venlo en Omstreken (OGVO) dat zij tijdig maatregelen neemt om adequaat en passend op deze krimp te reageren. (De gemeente Venlo heeft de taken op gebied van onderwijshuisvesting door-gedecentraliseerd naar OGVO.)

In 2020 wordt er gewerkt aan een nieuw uitvoeringsprogramma voor het Gemeentelijk Onderwijsachterstanden beleid. Deze wordt opgesteld in samenspraak met koepels van de kinderopvang en besturen van het primair onderwijs. Dit uitvoeringsprogramma is gericht op gelijke kansen voor onze jeugdige inwoners (tot 13 jaar). Dit uitvoeringsprogramma wordt vanaf het schooljaar 2020-2021 ter hand genomen.

We ontwikkelen een nieuw programma voor het voorkomen en tegengaan van Voortijdig SchoolVerlaten en een aanpak voor kwetsbare jongeren. Niet voor alle jongeren is het weggelegd dat zij een startkwalificatie behalen. Deze jongeren worden naar een voor hun passende (arbeids)plek toegeleid of komen in een traject om toe te werken naar deze (passende) plek). In het vsv- programma zijn de landelijke en de regionale ambities vertaald op het verminderen van het aantal jongeren welke het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie en de totstandkoming van een sluitend vangnet voor kwetsbare jongeren. In het programma is zodoende ingezet op een sterke verbinding en aansluiting tussen onderwijs en (passende) arbeidsmarkt en onderwijs en jeugdzorg/wmo/participatie. In het nieuwe strategisch arbeidsmarktbeleid zal aan deze uitdaging ook aandacht worden besteed.

Passend onderwijs en dan met name de verbinding tussen onderwijs en jeugdzorg blijft nadrukkelijk om aandacht vragen. Zie in deze de aanpak thuiszitters bij onderdeel zelfredzaamheid.

Programmalijn Meedoen

Met betrekking tot de WAA krijgt de lopende ontwikkeling om tot synergiewinst te komen (wat betreft de uitvoering van Participatiewet en de Wet sociale werkvoorziening) onder invloed van de regionale en sub-regionale context in 2021 een passende doorontwikkeling en financiële doorvertaling. Daarbij staat mogelijk niet de fysieke integratie voorop, maar de ketenschakeling tussen de onderscheidende onderdelen (omdat daar de winst ontstaat).

BUIG:

De afgelopen jaren heeft het aantal bijstandsgerechtigden zich positief ontwikkeld. Hier lijkt echter een kanteling in te komen, de instroom in de uitkering neemt toe en de uitstroom wordt minder. Dit betekent dat de druk op de BUIG groot blijft. Hierdoor blijft het ook van groot belang dat we veel aandacht houden voor het optimaliseren van de verdiencapaciteit van bijstandsgerechtigden, zowel richting volledige als gedeeltelijke uitstroom. Deze uitdaging wordt steeds groter omdat 2/3e van de bijstandsgerechtigden langdurig (drie jaar of langer) een bijstandsuitkering ontvangt. Daarbij speelt er vaak meervoudige problematiek, waardoor er langdurige en intensieve begeleiding nodig is om iemand aan het werk te helpen. Het is bij deze burgers nagenoeg niet mogelijk om bijstandsgerechtigden één op één te matchen op reguliere functies.

Vandaar dat naast de bestaande, ook andere aanpakken en aanpassingen nodig zijn, zoals onder andere het vanuit het Rijk aangekondigde Breed Offensief (harmonisering & vereenvoudiging van instrumentarium). Ook de evaluatie van de Participatiewet eind 2020 gaat in 2021 mogelijk nog tot bijstellingen en veranderingen leiden.

Armoede:

De aanpak armoede en schulden staat in 2021 in het teken van het vroeg signaleren van schulden. Vanaf 1 januari 2021 krijgen we wettelijk meer mogelijkheden om schulden te signaleren op basis van data van woningcorporaties, zorgverzekeraars, energiemaatschappijen en leveranciers van drinkwater. Betalingsachterstanden in de vaste lasten blijken namelijk een goede voorspeller van risicovolle of problematische schulden. Door deze signalen van betalingsachterstanden krijgen we inwoners in beeld, die (nog) geen hulpvraag hebben. We benaderen deze inwoners actief en bieden ondersteuning aan. Doordat we de ondersteuning in een eerder stadium aan kunnen bieden, kan zwaardere problematiek worden voorkomen. Monitoring van de uitvoering en het gebruik van de regelingen is

cruciaal hierbij.

Educatie & laaggeletterdheid:

Annex hieraan is het investeren in educatie en geletterdheid. Op basis van een landelijk bestuurlijk convenant, geïnspireerd door de schrikbarende hoge cijfers over laaggeletterdheid, moet in de komende jaren de regio op de aanpak van laaggeletterdheid en digibetisme regionaal en lokaal geïntensiveerd en gestroomlijnd worden. Dit heeft ook duidelijke raakvlakken naar (en opgaven voor) de gemeentelijke en regionale taken en ambitie op het gebied van educatie (WEB) en de regionale investeringsagenda.

Gemeenschapsaccommodaties:

In 2020 is een begin gemaakt met de evaluatie van het beleid ten aanzien van gemeenschapsaccommodaties. De geplande werkbezoeken met de gemeenteraad alsook de bespreking van het plan van aanpak voor de herijking van het beleid zijn vanwege de coronacrisis uitgesteld naar later in het jaar. Bij de herijking wordt rekening gehouden met de motie Jacx en wordt ook aandacht besteed aan de relatie met Huizen van de Wijk. Tot slot kunnen de gemeenschapsaccommodaties niet los worden gezien van de implementatie en doorontwikkeling van de sociale basis in de gemeente Venlo.

Toegang tot mobiliteit (niet alleen fysiek maar ook financieel en andere omstandigheden) is een belangrijke voorwaarde om mee te kunnen doen aan de maatschappij. Door de demografische en technologische ontwikkelingen en verschraving van het reguliere Openbaar Vervoer zien we dat steeds meer mensen minder vanzelfsprekend toegang hebben tot mobiliteit. Dit wordt ook wel mobiliteitsarmoede genoemd. Het is een opgave voor de gemeente om de omvang van dit fenomeen in kaart te brengen en te verkennen welke maatregelen er denkbaar zijn, dit wordt uitgewerkt via het programma leefbaar.

Programmalijn Zelfredzaamheid

Om de transformatie mogelijk te maken is een gezonde sociale basis van cruciaal belang. Hierbij een relatie leggen met verbreding van sociale basis met begeleiding individueel, ambulante jeugdzorg, aanpak laaggeletterdheid en eenzaamheid zoals nu is voorzien in de opdracht.

Sociale basis:

Iedere inwoner van Venlo moet op passende ondersteuning kunnen rekenen, als zijn of haar situatie hierom vraagt: lichte ondersteuning waar mogelijk, zwaar waar noodzakelijk. Om een betere keten van zorg en ondersteuning te realiseren is in 2019 een aanbesteding voor de sociale basis uitgevoerd, waarin toe is gewerkt naar

een integrale opdracht voor het gehele voorliggende veld: algemeen maatschappelijk werk, algemene voorzieningen (bijvoorbeeld bewonersondersteuning, jongerenwerk, mantelzorgondersteuning), open inloopvoorzieningen, collectieve preventie en bemoeizorg in het kader van de OGGZ. Met ingang van 2021 worden lichte vormen van maatwerkvoorzieningen toegevoegd aan de opdracht van de sociale basis, waarmee inhoudelijk en financieel wordt gestuurd op meer ondersteuning van inwoners vanuit de sociale basis (zonder indicatie, vroegtijdig). De sociale basis speelt dus een belangrijke rol in de transformatie naar kwalitatief goede, passende en financieel houdbare ondersteuning vanuit het sociaal domein.

Wmo / ouderenzorg:

Zo mogelijk de grootste opgave binnen de Wmo is een antwoord vinden op de vraag welke consequenties de dubbele vergrijzing heeft. De gemeente Venlo heeft met een procentueel hoog percentage ouderen te maken. Dit leidt richting 2030 tot een stijgende zorgvraag en oplopende zorgkosten. Met ketenpartners wordt afstemming gezocht om gezamenlijk aan dit vraagstuk te werken, waaronder zorgaanbieders, zorgkantoor, zorgverzekeraar, woningcorporaties en het seniorenplatform. Hierbij zoeken we aansluiting bij landelijke (langer thuis wonen) en regionale trajecten. Onderdelen van het ouderenvraagstuk zijn het bieden van passende woonruimten, het (mogelijke) arbeidstekort in de zorg verhelpen, kosten financieel beheersbaar houden, goed mantelzorg- en vrijwilligersbeleid ontwikkelen waarmee wij deze groepen ondersteunen in hun taak. In 2020 wordt geïnventariseerd wat noodzakelijk is en met welke ketenpartners deze taken kunnen worden opgepakt. Richting 2021 moet dit leiden tot concrete uitvoeringsplannen.

Niet alleen het groeiend aantal ouderen heeft gevolgen voor het beroep op Wmo-voorzieningen. De invoering van het abonnementstarief heeft ook grote gevolgen voor gemeenten. Het abonnementstarief blijkt in de praktijk een aanzuigende werking te hebben op inwoners, die vanwege de beperkte kosten een beroep doen om maatwerkvoorzieningen als huishoudelijke hulp.

Jeugdhulp:

Binnen de jeugdhulp is de afgelopen jaren gewerkt aan een passend en dekkend aanbod van ondersteuning voor jeugdigen en hun gezinnen. Daar waar nodig werken we regionaal samen, zoals bijvoorbeeld in het project sturing en inkoop. Hier werken we aan oplossingen om de jeugdhulp de komende jaren goed te kunnen organiseren, passend binnen inhoudelijke en financiële kaders. We hebben daarbij aandacht voor vormen van jeugdhulp, die via een andere manier gefinancierd worden, zoals via een niet-gecontracteerde aanbieder of via een PGB.

Met het project sturing en inkoop lopen we vooruit op ontwikkelingen vanuit het Rijk over de schaalgrootte van de jeugdhulp (Kamerbrief 8 november 2019). Op het moment van schrijven van de Kadernota zijn we in afwachting van verdere informatie van het Rijk, de consequenties vanaf 2021 brengen we verder in kaart.

Door middel van de regionale transformatieagenda en de lokale kansendossiers wordt aan de beoogde transformatie binnen de jeugdhulp een impuls gegeven. Hierbij zetten we onder andere in op de ontwikkeling van jonge kinderen en het voorkomen van uithuisplaatsingen. Deze initiatieven leveren, naast een kwaliteitswinst, een bijdrage aan de financiële opgave.

We zetten daarnaast in op de optimalisering van de toegang tot jeugdhulp, om beter te kunnen sturen op welke hulp wordt ingezet, en dit ook goed op te kunnen volgen (regievoering). Dit verbinden we met de sociale basis, zodat ook de laagdrempelige ondersteuning dichtbij huis wordt verstevigd.

Samenwerking met het onderwijs wordt versterkt, met als doel gezamenlijk zorg te dragen voor kwetsbare jongeren die vastlopen binnen het onderwijs, thuis (dreigen) te zitten of zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten.

Opgroeien in een veilige omgeving is voor kinderen basis voorwaarde voor een adequate ontwikkeling. Veilig Thuis heeft hier samen met vele anderen een belangrijke signalerende en interveniërende rol in. De aanbevelingen uit het inspectieonderzoek "Het lokale veld na Veilig Thuis" worden geïmplementeerd en met de ketenpartners is een leertafel ingericht om de samenwerking in het aanpakken van huiselijk geweld en kindermishandeling te versterken en verbeteren. Zoals afgesproken bij de behandeling van de Regiovisie GHNT.

Het werken aan een inclusieve samenleving o.a. door de afbouw van bedden in de GGZ en de beweging van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis raakt nadrukkelijk het thema wonen. Enerzijds omdat het aantal (financieel) passende woningen onvoldoende is, waardoor deze beweging minder snel gemaakt kan worden dan gewenst en de uitstroom stukt. Anderzijds omdat het beschikbare woningaanbod niet altijd best passend is. Wij gaan met woningcorporaties en aanbieders het gesprek aan om die randvoorwaarden, ook qua wonen, te realiseren die bijdragen aan onze doelstellingen. Deze ontwikkelingen komen mede voort uit de doordecentralisatie van Beschermd Wonen dat vanaf 2022 vorm krijgt en de aangekondigde doorcentralisatie van de Maatschappelijke Opvang vanaf 2025. Daarnaast zien we een toename van dakloosheid in Nederland en in onze gemeente. Oorzaken van dakloosheid zijn o.a. een tekort aan betaalbare huisvesting, schuldenproblematiek en de genoemde afbouw van bedden in de GGZ. In 2020 herijken we het regionale beleidskader "Bijzondere doelgroepen" en werken we met partners aan concrete maatregelen om dakloosheid te voorkomen en de opvangcapaciteit te verhogen.

Als gevolg van een verschillende ontwikkelingen wordt er een zwaar beroep gedaan op de draagkracht van onze wijken. Er is sprake van clustering c.q. cumulatie van problematiek in die wijken waar veel sociale woningbouw beschikbaar is vanwege de vestiging van arbeidsmigranten, kwetsbare huishoudens en kwetsbare inwoners. Door te investeren in de sociale cohesie en het scheppen van randvoorwaarden werken we samen met onze maatschappelijke partners en woningcorporaties aan de leefbaarheid in deze wijken.

Vanaf 2022 krijgt de doordecentralisatie van het Beschermd Wonen vorm. In een periode van 10 jaar wordt stapsgewijs het budget dat de gemeente Venlo als centrumgemeente ontvangt voor de uitvoering van deze taken afgebouwd en overgedragen aan de regiogemeenten. In de B&W vergadering van 10 maart is het collegevoorstel “Uitvoeringsplan doordecentralisatie Noord-Limburg” door het college vastgesteld. Hierin staat beschreven op welke manier we vanaf 2022 als regio Noord-Limburg gaan samenwerken. Midden-Limburg heeft aangegeven geen eigen regio te willen vormen en onderzoekt samen met Noord-Limburg een mogelijkheid om aan te haken. Door de doordecentralisatie en transformatie van het Beschermd Wonen zullen budgetten vanaf 2021 anders ingezet worden. Kosten die gemaakt worden als voorbereiding op de doordecentralisatie en transformatie van het beschermd wonen zullen gedeeltelijk door Venlo worden betaald. Voorbeelden hiervan zijn: projectleiding en advieskosten nieuwe aanbesteding, voorbereiding van de lokale toegang en compensatie van lokale toename Bgi als gevolg van de afbouw van het Beschermd Wonen.

Programma 2 Leefbaar Venlo

Algemeen

Het programma Leefbaar Venlo richt zich met name op een schone, hele, veilige én bereikbare stad met goede en voldoende woonruimte voor allen die in onze stad wonen en/of werken. Daarnaast richt het programma zich op een goede dienstverlening door de lokale overheid.

Daarmee raakt het programma direct de leefwereld van onze inwoners.

Juist omdat de effecten van dit programma zo direct voelbaar zijn willen wij binnen de vijf programmalijnen waaruit dit programma is opgebouwd, prioriteiten stellen. Wij stellen die prioriteiten omdat de stad daarom vraagt: een goed onderhouden openbare ruimte die schoon is en voldoende beschikbare woningen heeft, zijn voorbeelden van prioriteiten waar onze inwoners om vragen. In de beschrijving van de onderstaande programmalijnen zullen wij de prioriteiten benoemen die wij voor 2021 willen hanteren. Dat betekent ook dat wij zullen bezien welke activiteiten binnen het programma Leefbaar Venlo minder intensief aandacht krijgen. In de begroting zullen wij daarvoor concrete voorstellen doen.

Daarnaast willen wij meer dan tot nu toe de verbinding zoeken met andere programma's en met regionale initiatieven zoals de Regiovisie en de Regionale Investeringsagenda. Daarmee willen wij een maximale efficiency realiseren bij de inzet van de beschikbare middelen door middelen te bundelen of te zoeken naar vormen van cofinanciering.

Het programma leefbaar Venlo kent de volgende vijf programmalijnen.

Programmalijn Dienstverlening

Binnen de programmalijn Dienstverlening hanteren wij de volgende prioriteiten:

1. Uitvoeringsprogramma dienstverlening

Betreft de voortzetting van een gemeente-breed uitvoeringsprogramma dat als doel heeft om waar nodig een impuls te geven aan de dienstverlening. In ieder geval zal aandacht worden gegeven aan de bereikbaarheid van de organisatie, de opvolging van contacten en de verbetering van dienstverleningsprocessen.

2. Behandeling van klachten

We ontwikkelen een nieuwe werkwijze bij de behandeling van klachten die moet leiden tot meer voldoening bij inwoners.

3. Samenlevingsagenda's

Actualiteit

De samenlevingsagenda's zijn een eerste stap in het proces om bewoners meer zeggenschap en eigenaarschap te geven over hun eigen woon- en leefomgeving. Dit is een groeiproces.

Veel van de eind 2019 vastgestelde samenlevingsagenda's 2020 bevatten overwegend fysieke onderwerpen. Met de uitvoering van de onderwerpen in de samenlevingsagenda's zijn we begin 2020 aan de slag gegaan. Daarbij maken we onderscheid tussen onderwerpen die vallen in de categorie "regulier onderhoud" en onderwerpen die onze stad op een hoger plan moeten brengen.

Zoals we u in de raadsinformatiebrief van december 2019 hebben laten weten hebben we vooralsnog € 500.000,-- binnen de reguliere middelen afgezonderd om slagvaardig met de uitvoering van de samenlevingsagenda's 2020 te kunnen starten. We zijn gestart met het inventariseren van de quick-wins die we als eerste zullen uitvoeren. Vervolgens gaan we aan de slag met het uitvoeren van de onderwerpen die meer voorbereidingstijd vragen.

Daarnaast maken we, waar het gaat om achterstallig groenonderhoud, ook gebruik van de € 650.000,-- die voor 2020 beschikbaar zijn gesteld voor het inlopen van die achterstand.

Doorontwikkeling

Na de eerste ervaringen met de samenlevingsagenda's willen we een volgende stap zetten. Daartoe hebben we allereerst bepaald waar de samenlevingsagenda's níet en wél over moeten gaan.

De samenlevingsagenda's gaan niet over onze basisverantwoordelijkheden. De publieke ruimte moet schoon, heel en veilig zijn. De samenlevingsagenda's gaat ook niet over onze publieke dienstverlening naar burgers zoals telefonische bereikbaarheid, vergunningen verlenen, afdoen van meldingen en klachten etc.

Al deze taken moeten in het DNA van elke ambtenaar zitten en vanzelfsprekend adequaat opgepakt worden.

De samenlevingsagenda's gaan wél over extra inspanningen van burgers, de gemeente en partners om onze stad op een hoger plan te brengen. Dit gaat in dialoog en is niet hiërarchisch bepaald.

Uiteraard is er geen strikte scheiding aan te brengen tussen de basisverantwoordelijkheden en nieuwe ontwikkelingen. De onderhoudstoestand van de publieke ruimte en de veiligheid zullen bijvoorbeeld altijd thema's zijn die tot discussie leiden.

Deze nieuwe manier van werken heeft ook impact op de gemeentelijke organisatie. Het vraagt nieuwe vormen van dialoog, samenwerking en verantwoording. Daarbij streven we niet naar één uniforme aanpak, maar kiezen we voor differentiatie. Wij staan nu voor de uitdaging om de samenlevingsagenda's te vertalen naar onze

beleids- en beheerplannen. Ook zal een korte-termijnagenda worden opgesteld en zullen lange termijn doelstellingen worden geformuleerd. Tot nu toe gaat de samenlevingsagenda vooral over de leefomgeving. Andere aspecten zoals (sociale) veiligheid, eenzaamheid en sociale cohesie verdienen daarin meer aandacht. Tot slot moeten afspraken worden gemaakt over de sturing en monitoring van de in de samenlevingsagenda's opgenomen doelstellingen.

4. Vastenavondkamp

In de Vastenavondkamp speelt een stapeling van maatschappelijke problemen in een relatief verouderde buurt met beperkt zelf-herstellend vermogen. Met andere woorden: een combinatie van problemen op het gebied van zorg, welzijn, welvaart, wonen en woonomgeving die op elkaar inwerken en elkaar versterken. Door de gemeente Venlo, de provincie Limburg en de woningcorporaties Antares en Woonwenz wordt de noodzaak en de verantwoordelijkheid gevoeld om deze problematiek als partners gezamenlijk op te pakken. De collectieve aanpak is verwoord in het in 2019 gesloten samenwerkingsconvenant. De gezamenlijke aanpak wordt in 2021 verder voortgezet en verbreed.

5. Omgevingswet

Als gevolg van de Corona-crisis is inmiddels besloten dat de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2021 wordt uitgesteld. Wij zullen de voorbereidingen wel gewoon doorzetten.

Voor de implementatie van de Omgevingswet wordt de VNG-lijst "Minimale acties Omgevingswet voor gemeenten" gevolgd. De totale transitie van de Omgevingswet strekt zich uit tot 2029.

Over een aantal relevante thema's zoals adviesrecht buitenplanse activiteiten en participatiebeleid zal de raad nog in 2020 separaat voorstellen worden voorgelegd.

Voor de noodzakelijke doorontwikkeling is het nodig om na de inwerkingtreding - in lijn met G4o/G4/VNG - het project in de periode 2021- 2024 low profile voort te zetten zodat al werkende ervaring kan worden opgedaan.

Programmalijn Openbare orde en veiligheid

Binnen de programmalijn Openbare orde en veiligheid hanteren wij de volgende prioriteiten:

1. Adresgerelateerde problematiek

Betreft allerlei vormen van overlast vanuit woonpanden waar sprake is van (illegale) kamerverhuur zoals verhuur aan arbeidsmigranten en/of mensen met een zorgbehoefte.

2. Zorg en Veiligheid

a. Verbinding Zorg en Veiligheid

Onze inwoners hebben zelf de regie over hun leven. Maar als dit niet (meer) lukt, is ondersteuning, hulp en soms dwang of drang nodig. Het betreft dan bij uitstek gezinnen of personen die kwetsbaar zijn en waarbij de maatschappelijke kosten relatief hoog zijn. Een goede ketensamenwerking tussen zorg, sociaal domein en veiligheid is een belangrijke voorwaarde om (verdere) escalatie te voorkomen.

b. Verwarde personen

We krijgen steeds meer te maken met zorgbehoevende inwoners met een stapeling van persoonlijke problemen binnen meerdere leefgebieden zoals psychische klachten en/of een verslaving.

c. Jeugd

Onze jeugd is de toekomst. Uitgangspunt is 'voorkomen is beter dan genezen'. Daarom moeten we blijven inzetten op preventie, repressie en nazorg.

3. Ondernijning

De aard, de omvang en de verwevenheid van ondernijnde criminaliteit (drugs, witwassen, mensenhandel) met legale sectoren vormen een serieus en weerbarstig probleem. Er zijn grote zorgen over jongeren in sommige wijken die de keuze hebben tussen opleiding of werk enerzijds en het verzorgen van hand- en spandiensten in het drugscircuit anderzijds. Daarnaast is ondernijning in regionaal perspectief een stevige opgave gegeven de grensligging van onze regio, veel buitengebied met leegkomende agrarische bebouwing, gelegen in een logistieke hotspot. Investeren in een veilige en leefbare omgeving en de aanpak van ondernijnde criminaliteit is derhalve expliciet opgenomen als één van de vijf thema's uit de Regiodeal Noord-Limburg.

4. Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH)

Het ZVH richt zich op het voorkomen en verminderen van recidive, (ernstige) overlast, huiselijk geweld, criminaliteit en maatschappelijke uitval bij complexe problemen door middel van een combinatie van repressie, bestuurlijke interventie en zorg.

Programmalijn Wonen

Binnen de programmalijn Wonen hanteren wij de volgende prioriteiten:

1. Woningbouwprogramma Venlo

Nog voor de zomer van 2020 wordt de regionale woonvisie vastgesteld. Hierin worden de hoofdlijnen voor het woonbeleid vastgelegd en de kaders voor

nieuwbouw. In de tweede helft van 2020 wordt gestart met het uitwerken van dit regionale woonbeleid in een lokale woonvisie. In die lokale woonvisie zullen wij, zoals door de raad verzocht, aandacht besteden aan de verschillende doelgroepen op de woningmarkt. We onderzoeken of een regionale woondeal met het Rijk haalbaar is.

2. Aanpak kamerverhuur

In 2020 is de beleidsregel kamerverhuur vastgesteld en treedt ook het parapluplan kamerbewoning in werking. De effecten hiervan zullen in 2021 zichtbaar worden. In 2020 zullen wij starten met de nieuwe projectmatige aanpak overlast kamerverhuurpanden. Dit project loopt door tot en met 2021.

Programmalijn Omgeving

Binnen de programmalijn Omgeving hanteren wij de volgende prioriteiten:

1. Beheer openbare ruimte

Inwoners geven aan dat zij een schone, hele en veilige openbare ruimte belangrijk vinden en waarderen. Een schone, hele en veilige openbare ruimte is tevens het visitekaartje van de stad voor bezoekers, toeristen en bedrijven. Daarom werken we door aan het op orde brengen en houden van de basis van het beheer van de openbare ruimte. Hiermee voeren we tevens een deel van de werkzaamheden uit zoals we die actief bij onze inwoners opgehaald hebben in het kader van de samenlevingsagenda. Zo werken we ook concreet verder aan het herstel van het vertrouwen in de overheid. Met het voorstel voor het invoeren van een nieuw pakket rondom meldingen openbare ruimte werken we tevens aan het verbeteren van onze dienstverlening. Daarnaast wordt gewerkt aan het opstellen van de Integrale Visie Openbare Ruimte en het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte. Deze zullen voor de kadernota 2022 gereed zijn en geven uw Raad inzicht in de sturingsmogelijkheden van de kwaliteit van de openbare ruimte op één of meerdere onderdelen. Uit de stadspeiling is bijvoorbeeld gebleken dat er winst in waardering door onze inwoners is te behalen op het gebied van “schoon”. We zoeken actief de mogelijkheden om kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte of aanpak van ervaren knelpunten te combineren met de aanpak van andere thema's zoals bijvoorbeeld klimaatadaptatie, waarbij we de vastgestelde basiskwaliteit van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte niet uit het oog verliezen.

2. Beheerplannen

Aan de hand van een integrale visie op de openbare ruimte (IVOR) en integraal beheer van de openbare ruimte (IBOR) doen wij u voorstellen over het gewenste onderhoudsniveau in de openbare ruimte. De opgave is om de basis van de

openbare ruimte verder op orde te brengen en te houden conform de vastgestelde kwaliteit in de vigerende beheerplannen.

Voor de diverse parkeer- en verkeersaspecten worden in de loop van 2020 beheerplannen opgesteld (denk aan: parkeerapparatuur, wegmeubilair, bewegwijzering, verkeerslichten). De opgave om de basis van het oppervlaktewaterbeheer op orde te brengen wordt op dit moment samen met de basisopgave voor groenbeheer geïnterpreteerd.

3. Investeren in vernieuwing

Al in 2020 willen we starten met twee innovatieve projecten, geïnitieerd vanuit het programma Duurzame en circulaire hoofdstad. Voor de uitvoering van deze projecten is nauwe samenwerking met het programma Leefbaar nodig. Het is onze intentie om door bundeling van menskracht en middelen deze projecten mogelijk te maken. Daarbij zullen wij ook kijken naar de mogelijkheden die bijvoorbeeld de Regionale Investeringsagenda biedt.

4. Ruimtelijke kwaliteit: benutten meekoppelkansen partners

In 2020 zijn we gestart met het opstellen van de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR, een integrale visie op een toekomstbestendige openbare ruimte op basis waarvan we de komende jaren een kwaliteitsslag willen maken v.w.b. de inrichting en het beheer van onze openbare ruimte. Dat doen we niet alleen, maar veelal in samenspraak onze partners zoals de woningbouwcorporaties, het waterschap en andere partijen. Partners die investeren in het woon- en leefklimaat van onze gemeente, middels stedelijke herstructurering, verduurzaming en klimaatadaptatie. We laten echter veel meekoppelkansen onbenut om als partner ook te investeren in de kwaliteit van de (aanpalende) openbare ruimte. Op basis van IVOR en de meerjarenplannen van onze partners gaan we bezien hoe we onze rol als partner en co-financier beter in kunnen vullen.

5. Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen treedt samen met de Omgevingswet in werking. Er vindt een verschuiving van werk plaats naar de private sector maar tegelijkertijd brengt dit ook nieuwe taken met zich mee. De consequenties hiervan worden door ons in beeld gebracht.

Programmalijn Bereikbaarheid

Binnen de programmalijn Bereikbaarheid hanteren wij de volgende prioriteiten:

1. Verkeersveiligheid

Vanuit het Rijk wordt het Strategisch Plan Verkeersveiligheid uitgerold om oplopende ongevalscijfers een halt toe te roepen. Er is € 500.000.000,- cofinanciering vanuit de rijksoverheid beschikbaar voor investeringen in verkeersveiligheid (infra en educatie). Momenteel wordt samen met de regio een aanpak verkeersveiligheid opgesteld, inclusief uitvoeringsprogramma en benodigde investeringen. Daarnaast wordt samen met de regio een “Veilig op de weg”- aanpak ontwikkeld waarbij de gemeente samen met de inwoners werkt een gedragsgerichte aanpak. Deze aanpak zal o.a. worden ingezet bij veiligheidsvraagstukken uit de samenlevingsagenda’s.

2. Parkeer- en bereikbaarheidsvisie voor de gehele stad.

In april zijn wij gestart met het opstellen van een parkeer- en bereikbaarheidsvisie die in 2021 opgeleverd zal worden.

Programma 3 Grenzeloos Venlo

Algemeen

Het programma Grenzeloos Venlo dient geen eigen inhoudelijke doelstellingen, maar is gericht op de geografische ligging en positie daarbinnen van Venlo en de voor deze positie noodzakelijke relaties en belangen. Het programma bestaat uit randvoorwaardelijke activiteiten ten dienste van opgaven binnen de andere programma's. Het programma is verdeeld in de onderdelen Regionale Samenwerking Noord-Limburg, Public Affairs (PA) en de Duitsland Agenda.

Regionale Samenwerking Noord-Limburg

De regionale samenwerking in de regio Noord-Limburg is een samenwerkingsverband van de acht Noord-Limburgse gemeenten gericht op het realiseren van de opgaven en ambities benoemd in de Regiovisie Noord-Limburg 2040 – de gezondste regio en het onderliggende uitvoeringsprogramma, de regionale investeringsagenda met de provincie Limburg en de Regio Deal met het Rijk.

Venlo is gebaat bij een sterke regionale samenwerking. Veel regionale opgaven zijn voor de gemeenten in Noord-Limburg hetzelfde. Venlo heeft grotendeels hetzelfde profiel als de regio. We hebben een stedelijke centrum en landelijke gelegen dorpen. Tevens hebben we overlappende economische belangen (logistiek, agrofood, maakindustrie, toerisme en leisure) en sociaal gezien ook regionaal complementaire opgaven. Door regionaal samen te werken zijn we in staat om meer massa te maken en daardoor meer invloed uit te oefenen bij andere partijen zoals de provincie, het Rijk en Europa.

Regionale strategische visie en uitvoeringsprogramma

De regionale strategische visie vormt de lange termijn ambitie voor de regio Noord-Limburg. Voor de uitvoering is een uitvoeringsprogramma opgesteld dat is opgebouwd uit zes programma's.

1. Gezond ondernemen: Ondernemen en Innoveren
2. Gezond zijn en gezond blijven: Vitaal en Gezond
3. Gezond leven: Toerisme en Leisure
4. Gezonde leefomgeving: Landelijk gebied
5. Gezond verbinden: Mobiliteit en Logistiek
6. Gezond leefklimaat: Energie en klimaat

De uitvoering van dit programma is mede afhankelijk van de door onze gemeenteraden beschikbaar te stellen middelen voor onze regionale ambities en de bijdragen die onze collega overheden en partners aan onze doelstellingen willen en kunnen leveren.

Het uitvoeringsprogramma kent een dynamisch karakter. Als overheden maken we ontwikkelingen mogelijk en bieden we ruimte aan initiatieven. Ook aan initiatieven die we nu nog niet (kunnen) kennen. Het is immers een meerjarig programma. Dit programma biedt u dus in de eerste plaats inzicht in de wijze waarop we onze ambities willen bereiken en de hoeveelheid middelen die we (als overheden) daarvoor ter beschikking (willen) stellen. Natuurlijk hebben we al zicht op een aantal concrete projecten. Die hebben we dan ook opgenomen in het uitvoeringsprogramma.

Investeringsagenda Noord-Limburg

Met de investeringsagenda hebben we als regiogemeenten de handen ineen geslagen om fors te investeren in de toekomstige onderlinge samenwerking, de samenwerking met partijen in de regio en met de provincie Limburg. De investeringsagenda is opgebouwd uit de zes strategische thema's en zeven icoonprojecten. Regio en provincie hebben de ambitie uitgesproken de komende vier jaar in te zetten op een investeringsimpuls van € 40.000.000,- (€ 20.000.000,- regio en € 20.000.000,- provincie Limburg). De inhoudelijke ambities uit de investeringsagenda zijn opgenomen in het regionale uitvoeringsprogramma. Regionaal geven we ruimte aan initiatieven die passen bij deze ambitie. Deze voorstellen worden met partners uitgewerkt en voorgelegd voor uitvoering in de loop van 2020.

Regio Deal Noord-Limburg

Naast de investeringsagenda is een propositie, een bestuurlijk bod, opgesteld voor de rijksoverheid door de regio Noord-Limburg en de provincie Limburg om te komen tot een Regio Deal voor Noord-Limburg. Een Regio Deal is een partnerschap tussen Rijk en regio om brede maatschappelijke opgaven vanuit de regio op te pakken. Uitgangspunt voor een Regio Deal is evenredige cofinanciering vanuit de regio. De Regio Deals richten zich op brede welvaart. Binnen de regiodeal Noord-Limburg staan vijf thema's centraal

1. Future farming
2. Positieve gezondheid van mensen en vitale gemeenschappen
3. Het behouden en aantrekken van talent voor de regio
4. Een veilige en leefbare omgeving en de aanpak van criminaliteit
5. Grensoverschrijdende samenwerking

We mogen op basis van onze propositie een plan uitwerken voor een Rijksbijdrage van € 17.500.000,- (naast cofinanciering vanuit de regio van € 17.500.000,-). Met deze Rijksmiddelen kunnen wij gezamenlijk met de provincie en maatschappelijke partners een impuls geven aan de uitvoering van regionale ambities Noord-

Limburg. De komende periode worden voorstellen met partners uitgewerkt en voorgelegd voor uitvoering. In overleg met het Rijk wordt een bestedingsplan opgesteld voor de komende jaren. Dit bestedingsplan is voor de zomer 2020 gereed.

Programmalijn Public Affairs

Vanuit PA werken we aan de ontwikkeling van een relevant netwerk op verschillende niveaus om uiteindelijk de voor de gemeente en de regio belangrijke thema's onder de aandacht van de andere bestuurlijke organen te brengen en te beïnvloeden. Om dit te bereiken zijn we actief in diverse externe netwerken, leggen we proactief relaties, en organiseren we en nemen we deel aan evenementen.

PA dient meerdere doelen:

- Beïnvloeden van wet- en regelgeving van andere overheden;
- Kennisdelen en samenwerken met andere overheden en steden/regio's;
- Streven naar cofinanciering/subsidies door derden voor onze stedelijke en regionale opgaven. (denk aan fondsen voorkomend uit coalitieakkoord Rutte III, zoals de regio- en klimaatvelop, maar ook aan INTERREG, CEF, ESF+ en OP-Zuid);
- Anticiperen op toekomstige fondsen (bijvoorbeeld gemeentefonds en cohesiegelden)

Onderhouden en uitbouwen van netwerken

Voor Venlo en de Regionale samenwerking in Noord-Limburg zijn de provincie Limburg, het Rijk (inclusief VNG en G40) en de EU de belangrijkste overheden waarmee we langdurige strategische relaties moeten onderhouden. Dit gaan we uitbouwen, zodat we als centrumstad en als 100.000+gemeente beter in positie komen. Naast hogere overheden, winnen de relaties met andere steden en regio's aan belang. Daarom richten we ons ook op bijvoorbeeld Brabantse steden, het Niederrheingebied, andere Duitse steden, relevante organisaties en actoren.

Integraal werken eigen organisatie

Naast de externe activiteiten (netwerken, belangenbehartiging etc.) richten de activiteiten in het programma zich op bewustwording van het belang van PA en implementatie van PA als integraal onderdeel van ons werk.

Europese begroting 2021-2027

In 2021 begint een nieuwe Europese begrotingsperiode (2021-2027). Op dit moment wordt er door de lidstaten onderhandeld over deze begroting (en de afdracht per lidstaat). Op basis van deze regeling zullen ook diverse subsidieprogramma's worden opengesteld die moeten bijdragen aan de Europese doelstellingen. Doordat er nu nog geen goedgekeurde Europese begroting is en Nederland (en enkele andere landen) op het standpunt staan dat de begrotingsafdracht aan Europa lager moet zijn dan wat Europa voorstelt, kan dit nog alle kanten opgaan, waarbij het ook zo kan zijn dat bepaalde programma's die voor Venlo interessant zijn minder geld krijgen.

Globaal genomen kunnen onderstaande thema's worden beschouwd als pijlers van de nieuwe Europese begrotingsperiode

- A. Een slimmer Europa,
- B. Een groener, koolstofarm Europa,
- C. Een meer verbonden Europa,
- D. Een socialer Europa,
- E. Een Europa dat dichterbij de burger staat

Deze thema's zijn goed te verbinden met de thema's die genoemd staan bij de regionale samenwerking en Duitsland agenda. Het is daarom vanaf 2021 weer de uitdaging om deze koppelingen zo concreet mogelijk te maken en hiervoor gericht Europese middelen aan te vragen.

Relevante programma's waar in de programmaperiode 2014-2020 middelen zijn verkregen zijn:

- OP Zuid,
- Interreg Nederland Duitsland
- Interreg Europe
- ESF (vanaf 2021 ESF+)
- Horizon 2020 (vanaf 2021 Horizon Europe)
- CEF

Waar onze ambities die van Europa raken, zullen we vanaf 2021 ook weer proberen om hiervoor Europese dekking uit subsidieprogramma's te generen en invloed uit te oefenen op het de thema's die landen in subsidieregelingen.

VNG

Gericht op de VNG als belangenorganisatie en als vertegenwoordiger van de sector gemeenten (wethouder Roest is lid van het college voor arbeidszaken van de VNG). Onderdelen zijn arbeidsvoorwaarden en financieel beleid (lokaal belastinggebied, opschalingskorting etc).

Programmalijn Duitslandagenda

Netwerkontwikkeling Bestuurlijk algemeen

Een succesvolle samenwerking met de Duitse partners valt of staat met het onderhouden van het netwerk (politiek, bestuurlijk, ambtelijk en maatschappelijk en economisch relevante actoren). Daarvoor is aanwezigheid van belang bij evenementen die door onze partners als belangrijk worden geacht: waaronder de EXPOREAL, Grenslandconferentie,

Euregionale samenwerking

- De samenwerking met onze partnerstad Krefeld ontwikkelt zich steeds verder o.a. door de deelname in het Nederlandse InterBestuurlijkProgramma (IBP) en verschillende projecten.
- Ook in 2021 vindt een continuering van het uitwisselingsprogramma met onze partnerstad Krefeld plaats.
- De realisatie van de regiodeal heeft ook gevolgen voor de Duitsland Agenda. Grensoverschrijdende samenwerking is daarin één van de vijf uit te werken thema's.

Arbeidsmarkt

Continuering van het Duitslandhuis

Onderwijs

- In 2021 wordt gestart met de realisatie van een bijzondere vorm van grensoverschrijdende samenwerking tussen de verschillende onderwijspartijen met betrekking duurzaamheid.
- Duits op de basisschool

Programma 4 Welvarend Venlo

Algemeen

Het programma Welvarend zet in op het verduurzamen en versterken van de economische structuur. Een goed functionerende kennisinfrastructuur (MBO, HBO, WO) is daarbij van groot belang en draagt bij aan een goed functionerende regionale arbeidsmarkt. Hetzelfde geldt voor mobiliteit. Bereikbaarheid is randvoorwaardelijk voor economische ontwikkeling. Het zijn dan ook deze onderwerpen die terug komen in de drie programmalijnen.

In de afgelopen jaren is gebleken dat de economie van Venlo voldoende dynamiek kent en er door diverse partijen substantieel in geïnvesteerd wordt. Ook de samenwerking krijgt steeds meer vorm. Bedrijven weten elkaar onderling te vinden, bedrijven en onderwijsinstellingen werken meer dan ooit samen aan actueel en vraag-gestuurd onderwijs en sinds de komst van de Brightlands campus krijgt de samenwerking tussen onderzoek en bedrijfsleven steeds meer vorm. Als het gaat om samenwerking is er nadrukkelijk vanuit het (georganiseerd) bedrijfsleven en onderwijsinstellingen behoefte aan inzet van de lokale overheid om belangrijke ontwikkelingen samen op te pakken. Een wisselwerking om elkaar in de eigen kracht te zetten, gezamenlijk te excelleren en tot uitvoeringskracht en resultaten te komen. Hierbij geldt een driedelige aanpak: de basis versterken, met lef en trots in nieuwe projecten investeren, en trajecten van partijen en partners faciliteren.

De komende jaren willen we de ingeslagen weg doorzetten; samen met het (georganiseerde) bedrijfsleven en onderwijsinstellingen werken aan een optimaal functionerende arbeidsmarkt, uitvoering geven aan een aantal acties uit het Economisch Uitvoeringsprogramma (EUP) en - tot slot - blijven werken aan duurzame en veilige mobiliteit en bereikbaarheid. Overigens gaan de acties uit het EUP over diverse programmalijnen heen en enkele acties zijn zelfs ondergebracht bij het programma Duurzame en Circulaire hoofdstad.

Programmalijn Kennisinfrastructuur & arbeidsmarkt

In de programmalijn kennisinfrastructuur en arbeidsmarkt gaat de aandacht uit naar het versterken van het onderwijsaanbod inclusief de relatie met de Brightlands campus, een goed functionerende arbeidsmarkt en het faciliteren van de samenwerking ondernemers-onderwijs-overheid.

Het versterken van het aanbod middelbaar en hoger beroepsonderwijs betreft specifiek Gilde-opleidingen, Fontys Hogeschool, de HAS en de UM, waarbij aansluiting wordt gezocht bij de economische speerpuntsectoren en arbeidsmarktbehoeften van inwoners en bedrijven in de stad. Om het onderwijsaanbod verder te faciliteren wordt ingezet op een onderwijscampus in en nabij de binnenstad.”

Doorontwikkeling van de Brightlands campus is van groot belang voor versterking van de economische structuur van de regio. In een campusomgeving worden kennis, onderzoek en praktijk aan elkaar gekoppeld met als doel innovatie te versnellen, het gevestigde bedrijfsleven te versterken, nieuwe bedrijven en instituten aan te trekken en de triple helix te versterken. Voor de Brightlands campus is het van belang om zowel toegepast als fundamenteel onderzoek te blijven ontwikkelen, bij voorkeur in nauwe samenwerking met het regionale bedrijfsleven. De campus maakt eveneens onderdeel uit van de onlangs toegekende regiodeal. Gemeente en Regio zullen hierbij nauw met elkaar optrekken.

Komend jaar wordt strategisch arbeidsmarkt samen met partners uitgewerkt in een adaptieve arbeidsmarktagenda. Het thema Leven Lang Ontwikkelen vormt hierin een belangrijke opgave evenals het behouden van personeel voor de diverse sectoren.

Het stimuleren en faciliteren van de publiek-private samenwerking tussen ondernemers-beroepsonderwijs en overheid blijft hoog op de agenda staan. Een extra aandachtspunt hierbij is de rol van de ondernemers. Afgelopen jaren hebben zij fors geïnvesteerd in deze samenwerking. Als overheid zullen we dit blijven stimuleren.

Deze programmalijn raakt ook de thema's wonen en leven, waarbij het gaat om het versterken van Venlo als studentenstad. Het aanjagen van studentenhuysvesting en -leven, alsook het begeleiden van studenten richting bedrijfsleven en arbeidsmarkt. De (geprioriteerde) projecten uit het EUP voor wat betreft het thema arbeidsmarkt worden verder opgepakt, zoals verder in de programmalijn economie is verwoord.

Programmalijn Economie

De programmalijn (innovatieve) economie blijft inzetten op het versterken van de speerpuntsectoren agrofood, logistiek en maakindustrie enerzijds, en vrijetijdseconomie anderzijds. Op het gebied van samenwerking blijven we inzetten op de relatie met Ondernemend Venlo, de Brightlands Campus Greenport Venlo en Crossroads Limburg, als ook op de bestaande samenwerking op het gebied van parkmanagement en BIZ op de diverse werklocaties. Beleidsmatig staat het Economisch Uitvoeringsprogramma gemeente Venlo 2019-2023 (verder: EUP) centraal binnen deze programmalijn.

De (geprioriteerde) projecten uit het EUP voor wat betreft de thema's kennisinfrastructuur & innovatie, ruimtelijke kwaliteit en internationalisering, regiobranding & acquisitie worden verder opgepakt. Dit kan enkel en alleen door de actieve betrokkenheid van externe partners. Deze aanpak leidt tot concrete en actiegerichtte projecten, waarvoor draagvlak, participatie en co-financiering vanuit

het economisch middenveld wordt getoond. Hiermee wordt de lokale economische structuur versterkt.

De achterliggende gedachte van een thematische insteek van het EUP, is het streven naar een verbreding en verdieping van de ruimtelijk-economische samenhang, wat leidt tot een sterker lokaal ecosysteem. Gedacht kan worden aan het verbeteren van de relatie tussen het lokale MKB en de campus. Maar ook cross-sectorale verbinding tussen de traditionele “harde” economische sectoren en de vrijetijdseconomie of de zorg. Of het samenspel tussen ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden, om de triple helix samenwerking optimaal te gebruiken.

Vanuit het omvattende kader van het EUP worden nadere accenten gelegd op het verhogen van de kwaliteit van de bestaande werklocaties (“brownfields”).

Verlenging van de BIZ op de Venlose bedrijventerreinen is hier essentieel voor. Het kwaliteitsniveau kan door middel van herstructurering (in de breedste zin des woords) en verduurzaming worden verbeterd. Leegstand wordt hiermee verminderd en resterende bedrijfskavels kunnen worden uitgegeven, om zodoende ook de huisvesting van het lokaal MKB te faciliteren. Externe economische profilering speelt hierbij een rol. Naast de kwaliteit van de werklocaties is er in het bijzonder aandacht voor de kwaliteitsslag van glastuinbouwlocaties en watergebonden bedrijvigheid.

Naast het EUP wordt er ingezet op de uitvoering van het regionaal actieprogramma Vrijetijdseconomie en het versterken van de toeristische speerpuntgebieden binnen onze gemeente. De relatie met het evenementenbeleid blijft gefaciliteerd en er is aandacht voor het versterken van de relatie tussen de economische werklocaties en de stad.

De regio Noord-Limburg heeft een regiovisie onder het adagium “De Gezondste Regio” opgesteld. Deze regiovisie is samengesteld uit de deelproducten Regionale Investeringsagenda, Regio Deal en een bijbehorend uitvoeringsprogramma. Er liggen op inhoud, proces en financiën relaties met de thema’s Ondernemen & Innoveren en Toerisme & Leisure.

Programmalijn Mobiliteit

De programmalijn mobiliteit richt zich op het inzetten voor een bereikbaar en verkeersveilig Venlo. Dit doen we door verdere concrete invulling te geven aan de nieuwe mobiliteitsvisie Trendsportal. Het uitvoeringsprogramma van deze visie reikt echter verder dan de gemeentegrenzen en het programma Welvarend. Komende periode wordt er dan ook gewerkt aan een regionaal uitvoeringsprogramma over de volledige breedte van Trendsportal, waarbij nadrukkelijk de link wordt gelegd met nationale en regionale investeringsprogramma’s (o.a. regiovisie, programma slim duurzaam en veilig, impuls verkeersveiligheid).

Gezien de scope van het programma Welvarend zullen in dit programma met name de projecten opgevoerd worden die vanuit mobiliteit een bijdrage leveren aan het verbeteren van slimme mobiliteit (bv. efficiëntie logistiekstromen), ruimtelijk economische bereikbaarheid (bv. Strategische infrastructuur, uitbreiding truckparking, havenvisie) en duurzaamheid (w.o. CO₂ neutrale goederencorridor, duurzame stadslogistiek).

De (geprioriteerde) projecten uit het EUP voor wat betreft het thema bereikbaarheid worden opgepakt, zoals in de programmalijn economie is verwoord.

Projecten die een bijdrage leveren aan doelen uit andere programma's zullen ook daar worden opgevoerd (w.o. verkeersveiligheid binnen programma leefbaar, programma fiets binnen duurzaamheid en vervoersarmoede binnen gezondheid en actief). De samenhang en integraliteit van dit totale mobiliteitsprogramma zal vanuit Welvarend Venlo bewaakt worden.

Programma 5 Centrumstad Venlo

Algemeen

De ambitie van het programma 'Centrumstad Venlo' is om Venlo het bestuurlijk, cultureel en economisch kloppend hart te maken van de regio. Het stedelijk centrum van Venlo is het vanzelfsprekende middelpunt voor het stedelijk wonen, werken en leven van bewoners, ondernemers en bezoekers, nu en in de toekomst.

Een belangrijk deel van de opgave is gelegen in de demografische ontwikkeling van onze stad en de regio. Als Venlo wil kunnen profiteren van de wel- haast onstuitbare, structurele trend van 'de trek naar de stad' zal het blijvend moeten werken aan het creëren van een zekere mate van 'grootstedelijkheid'. Positief is de positie van het Venlose centrum als het enige stedelijke woon-, werk- en leefmilieu binnen een verder overwegend rurale regio. Dit biedt unieke ontwikkelkansen, maar vraagt ook voortdurend om balanceren en keuzes maken. Uiteindelijk 'stemmen' nieuwe bewoners - maar ook huidige bewoners - nu eenmaal met hun voeten, een loyale binding met een stad of regio is helaas minder vanzelfsprekend geworden. Als het aanbod niet toereikend (meer) is, verhuist men net zo makkelijk naar een andere woonplaats. De stad in het algemeen, maar het stedelijk centrum in het bijzonder moet de juiste mix van woon, werk- én leefmilieus bieden met een breed en divers palet aan voorzieningen en kwaliteiten. Venlo moet in dit licht blijven verjongen en streven naar demografische diversiteit en balans qua opleidings- en inkomensniveau.

Venlo werkt bovenstaande ambitie uit langs drie programmalijnen met als doel de centrumfunctie van Venlo vanuit een solide en sterke basis te verbreden en daarmee robuust te maken, waarin ook volop aandacht is voor dat wat Venlo bijzonder en uniek maakt. Aan de hand van deze programmalijnen is in één oogopslag duidelijk met welk doel een activiteit of middel wordt ingezet om de aantrekkingskracht van Venlo te versterken. Kenmerkend zijn het meerjarige karakter én de complexiteit en dynamiek van de opgaven.

Een belangrijk onderdeel binnen het programma 'Centrumstad Venlo' is de ontwikkeling en vitaliteit van het stedelijke centrum - de Venlose binnenstad, Maaswaard en het Kazerne Kwartier - en van de ruimtelijk-functionele structuur van de stad, voor zover deze in dienst staat van de regiofunctie van Venlo als centrumstad. Daarnaast komt in het centrum een aantal ambities en doelstellingen van de andere programma's samen. Denk hierbij aan wonen, erfgoed, openbare ruimte en economie. De uitvoering van het programma leunt daarmee ook op de ambities, (sub)doelen, middelen en/of activiteiten uit de andere programma's.

U heeft het ons bij de begrotingsbehandeling 2020 de opdracht gegeven een cultuurvisie te formuleren. Daartoe hebben wij een raadsnotitie opgesteld waarin wij de contouren hebben opgenomen voor deze visie waarin aanhaking wordt gezocht bij de economische en maatschappelijke doelen van de stad. Er is tevens nadrukkelijk aansluiting gezocht bij de in de begroting opgenomen programma's. In de cultuurvisie worden per programma enkele speerpunten vastgesteld waaraan de komende jaren gezamenlijk verder vorm en inhoud zal worden gegeven.

Op 8 april hebben wij aan u gevraagd of u zich herkent in de geschetste contouren en hebben wij uw inbreng vervolgens verwerkt in de cultuurvisie die gelijktijdig met deze kadernota aan u wordt voorgelegd.

Programmalijn De basis sterk houden

Venlo biedt de regio het stedelijk centrum voor burger, ondernemer en bezoeker een basisaanbod van voorzieningen, faciliteiten en uitstraling op het gebied van stedelijk wonen, werken en leven.

- In stedelijke centra bruist het, ook in Venlo. Het is hét visitekaartje van de stad, waar men steeds vaker met meer dan één doel komt en langere tijd wil verblijven. Een positieve beleving is dan ook essentieel, niet alleen met betrekking tot veiligheid, beheer en onderhoud, maar ook ten aanzien van de kwaliteit en diversiteit van het voorzieningenaanbod. Daarnaast vraagt het vormgeven van een goede balans tussen voorzieningen en de toenemende woonfunctie van het stedelijk centrum, de complementariteit van voorzieningen én het bieden van ruimte voor experiment, innovatie en kruisbestuiving voortdurend de aandacht.
- De stadsdeelcentra Blerick en Tegelen zijn op weg naar een nieuwe toekomst, die weer moet gaan sprankelen. We ondersteunen onze partners in de stadsdeelcentra in hun transformatie- en optimalisatieproces naar compacte centra met een breed aanbod van winkels voor dagelijkse boodschappen en bijbehorende stadsdeelgeoriënteerde voorzieningen. Een kwaliteitsslag die de centra weer een duurzame toekomstperspectief biedt. In 2021 zal het Centrumplan Blerick zijn voltooiing naderen en ook zal de vernieuwing en opwaardering van het winkelcentrum van Tegelen vorm krijgen. Ook zal de gemeente een bijdrage leveren aan de uitvoering van de actieplannen voor Blerick en Tegelen voortvloeiend uit het plan Samen Vooruit. Naar de meerjarenbegroting toe zullen wij samen met onze partners, waaronder de verenigde ondernemers (Biz) en de corporaties, concrete voorstellen uitwerken inclusief een financiële onderbouwing.
- De nieuwe Retailnota (detailhandel en horeca) met een tienjarenplan voor de binnenstad vormt de basis voor de uitvoeringsprogramma's die vanaf 2021

worden opgepakt. Een goede samenwerking tussen vastgoedeigenaren, ondernemers en gemeente is de noodzakelijke basis om de uitvoering ter hand te kunnen nemen. De rol van de gemeente hierin is onder andere het verbinden van partijen en het faciliteren bij ontwikkelingen. Als aanjager voor deze ontwikkelingen is de gemeente voornemens om een transformatiefonds op te richten, dat ook voor de stadsdeelcentra van Tegelen en Blerick kan worden ingezet. In de binnenstad blijft het voorkomen van winkelleegstand de hoogste prioriteit. In aanvulling daarop blijft ook de diversiteit van het aanbod, aansprekend voor verschillende doelgroepen, onze aandacht behouden.

- Venlo vervult in de regio een belangrijke rol in het aanbod van grootschalige winkels behorend tot de perifere detailhandel in het gebied Trefcentrum/ Via Venlo. We stimuleren het herstructurerings- en optimalisatieproces van Trefcenter/Via Venlo zoals beoogd door eigenaren en huurders van de winkels.
- Een goed en gezond woon-, leef- en verblijfskwaliteit wordt ook, in het meest verstedelijkt gebied van de regio, steeds belangrijker. Meer groen, ruimte voor water en koele plekken verhogen de druk op de ruimte in het stedelijk centrum. Zorgvuldig ruimtegebruik betekent niet alleen de opgaven van nu oplossen, maar het zo vormgeven dat het ook op de lange termijn van waarde is. Met name alles rondom mobiliteit is de komende jaren en decennia volop in beweging. De opgaven moeten dan ook met de nodige flexibiliteit en vooruitziende blik worden opgepakt. Met name de verbinding tussen de verschillende deelgebieden van het stedelijk centrum en bereikbaarheid van regionale voorzieningen buiten het stedelijk centrum behoeven extra aandacht.

Programmalijn Verbreden en robuust maken

Venlo bouwt aan een stabiel en robuust draagvlak voor het stedelijk wonen, werken en leven door te stimuleren wat ons sterker maakt en te voorkomen wat ons verzwakt.

- Venlo biedt in een sterk rurale omgeving als enige stad een stedelijk woon- en leefmilieu in en rond het stedelijk centrum. We zien in de komende periode nog een stijgende vraag onder jongeren, gezinnen, maar ook (actieve) ouderen naar dit type woonmilieu. Met de vastgestelde visie en ontwikkelprogramma voor het Kazerne Kwartier kunnen we ruimschoots aan deze (deels) urgente vraag voldoen vanaf 2021 tot 2035. Ook biedt de visie en de ontwikkelscenario's volop ruimte om eventueel extra vraag naar wonen, dienstverlening en onderwijs te faciliteren. De samenwerkingsovereenkomsten die in de loop van 2020 worden gesloten vormen de basis voor ontwikkelingen in de periode 2021-2025.

- Venlo heeft al in de jaren negentig ingezet op een transformatie van kwetsbare en verouderde gebieden in het stedelijk centrum, Q4 en Maaswaard. We ronden in de periode 2021-2023 deze gebiedsontwikkelingen af na een intensieve periode van herprogrammeren, planoptimalisatie en – voorbereiding. Op de resterende locaties wordt met een passend en actueel programma volop ruimte gegeven aan de gevoelde urgentie om de woonfunctie te versterken. Plekken en panden die door de ondergrens (dreigen) te zakken in het aangrenzende gebied van Q4 en Maaswaard dienen in komende jaren onder de loop te worden genomen. Bijzondere aandacht vragen de transformatie en het hergebruik van (economisch) verouderde panden voor de intensieve huisvesting van arbeidsmigranten op vaak kwetsbare plekken in het stedelijk centrum.
- Ook elders in het stedelijk centrum zijn op verschillende locaties plannen in voorbereiding om de vraag naar woningen te faciliteren, welke grotendeels in 2021- 2023 in uitvoering worden genomen.
- Op diverse plekken in het stedelijk centrum, waaronder het Kazerne Kwartier en het Kloosterkwartier, bieden we ontwikkelruimte voor de toenemende vraag naar kleinschalige werkplekken en productieruimtes.

Programmalijn Verdiepen en onderscheiden

Venlo zet in op een onderscheidend profiel van het stedelijk centrum in de regio en daarbuiten om de aantrekkingskracht van Venlo te versterken op bewoners, ondernemers en bezoekers.

- Voor Venlo valt er als centrumstad nog veel te winnen in de regio, het primaire verzorgingsgebied voor de stedelijke voorzieningen. Venlo Partners zet in 2021 volop in om de regiobewoner sterker aan Venlo te binden als bezoeker, ondernemer en wellicht toekomstig bewoner.
- De komende jaren ligt het accent op de doorontwikkeling van het Museumkwartier tot een educatief en cultureel cluster waar ontmoeting, inspiratie, innovatie en uitwisseling van kennis en ideeën centraal staan. Na de opening van de Universiteit Maastricht in 2019 zal met de opening van het nieuwe Museum van Bommel van Dam in 2021 hier een belangrijke troef aan worden toegevoegd. Ook de andere culturele en educatieve instellingen in het gebied werken in deze periode aan uitbreiding en optimalisatie van het aanbod en het gebouw. De op termijn vrijkomende onderdelen van het voormalige postkantoor en andere gebouwen en ruimtes in het gebied kunnen worden ingezet om het profiel verder te versterken. Het aangrenzende Julianapark heeft met de her-invulling van het voormalige museum pand als eet- en drinkgelegenheid een krachtige impuls gekregen en is een echt stadspark geworden met jaarrond publiek en activiteiten.

- Venlo heeft boven een groot aantal winkels en horecazaken in de binnenstad nog veel onbenutte ruimtes in panden die dikwijls een hoge erfgoedwaarde vertegenwoordigen. Het herstellen en activeren van deze ruimtes biedt een unieke kans om een onderscheidende woonvorm aan Venlo toe te voegen, verder verval van de erfgoedwaarde te voorkomen en de binnenstad levendig en aantrekkelijk te houden buiten winkeltijden. De afnemende behoefte aan winkelruimte biedt de mogelijkheid om de binnenplaatsen te vergroenen – door de sanering van latere aanbouwen- en de woon- en leefkwaliteit te bevorderen.
- Venlo moet blijven investeren in het aantrekken en faciliteren van goed middelbaar en hoger onderwijs in aansluiting op de ontwikkelingen in de regionale arbeidsmarkt en economie. In 2021 zetten we in op uitbreiding van de HAS op de huidige locatie, om het groeiend aantal studenten en opleidingen te faciliteren. Een ontwikkelproces dat tevens een accelerator kan vormen voor een verdere ruimtelijke en functionele opwaardering van het Kloosterkwartier. Deze uitbreidingen kunnen een opmaat zijn voor een intensivering en versterking van de stationsomgeving, als het effect van een directe treinverbinding tussen Eindhoven en Düsseldorf hier om vraagt. Ook op het Kazerne Kwartier bieden we ruimte voor onderwijs met een uitstekende bereikbaarheid voor (regionaal) openbaar vervoer. Tot slot werken aan een integraal ontwikkelperspectief voor het voormalige veilingterrein in het Middengebied, om het onderwijs en andere centrumstadvoorzieningen optimaal te kunnen faciliteren.
- In het stedelijk centrum wordt ingezet op het intensiever benutten en vermarkten van de recreatieve en toeristische potentie voor bewoners en bezoekers. Een stedelijk centrum met goed onderhouden en zichtbaar erfgoed en aantrekkelijk groen en waterstructuren heeft meer dan alleen een esthetische waarde. Het verhoogt de verblijfswaarde en –duur, het biedt verkoeling, waterberging en ruimte voor sport en spel en tenslotte heeft het een positief effect op de economische waardering van de stad en het vastgoed. In 2020 is een goede start gemaakt met de herinrichting van de Lage Loswal en de Keulsepoort. In 2021 en verder zetten we deze lijn gestaag voort, waarin we doelstellingen op het gebied van erfgoed, natuur, sport en klimaatadaptatie verbinden om onderscheidende openbare ruimtes te creëren. Te beginnen bij de Maaskade ter afronding van de gebiedsontwikkeling Q4 en als verbinding met de vernieuwde Lage Loswal en de uitwerking van de eerste fase van het Kazerne Kwartier.

In de lijn van de in 2017 vastgestelde erfgoednota wordt sterk ingezet op transformatie en herbestemming van leegstaand vastgoed met erfgoedwaarde. Zwaartepunt ligt in de binnenstad met het project ‘wonen in erfgoed boven winkels’. In 2020 worden twee grote projecten in de omgeving van de Markt in de steigers gezet, voor 2021 zijn wederom twee grote projecten gepland. Samen met de ondernemers van de Gasthuisstraat wordt

een plan uitgewerkt voor historische gevelverbetering. Uitvoering loopt door in 2021. In 2021 wordt in samenspraak met belanghebbenden een visie voor de kerken opgesteld. Hiervoor is een subsidie van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed beschikbaar. Deels met steun van de provincie Limburg worden restauratie en herbestemmingsprojecten uitgevoerd m.b.t. religieus en industrieel erfgoed.

Programma 6 Circulaire en duurzame hoofdstad

Algemeen

Binnen dit programma draait het om het bereiken van bewustwording en draagvlak voor verduurzaming met als doel de (nationale) klimaatambities te verwezenlijken. Hiervoor hebben we in 2019 een uitvoeringsprogramma opgesteld waarna we in 2020 een vliegende start hebben gemaakt met de uitvoering van acties en maximaal verbinding is gezocht met de samenleving en partners door middel van aansprekende projecten en activiteiten. Dit alles vanuit verschillende rollen. Voor wat betreft de programmalijnen Energietransitie en Klimaatadaptatie hebben we vooralsnog vooral een kader-stellende, regisserende en uitvoerende rol. Binnen de programmalijn circulariteit vervullen we meer een stimulerende en faciliterende rol.

Ook de komende jaren zullen we ons blijven inzetten op uitvoering van projecten en blijven we inzetten op het in beweging krijgen van de massa, het meedoen en faciliteren en ondersteunen. Hiermee streven naar het leveren van een optimale bijdrage aan zowel de nationale als de eigen ambities en doelstellingen. We dienen wel rekening te houden met het feit dat nationale kaders op onderdelen zijn aangepast en het feit dat de regionale investeringsagenda en de regiodeal nieuwe kansen biedt. Daar waar nodig zullen we daarom ook onze kernopgaven, ambities en (beleids)kaders aanscherpen of herformuleren.

Bovendien willen we na deze vliegende start, in het jaarlijks te actualiseren actieplan, beter aangeven hoe we de ambities over een tijdvak van tien jaar globaal gaan realiseren. Op die manier willen wij meer aansluiten bij het landelijk beleid, waarin resultaat en geformuleerde doelen op het gebied van (onze programmalijnen) energietransitie en klimaatadaptatie tot 2030 en 2050 zijn geformuleerd. Hiermee brengen we scherper in beeld wat de opgaven zijn die op ons afkomen de komende jaren en wat die vergen aan capaciteit en financiële middelen.

Tot slot dienen we ons te realiseren dat duurzaam en circulair handelen steeds meer de norm wordt. Dit betekent niet alleen dat duurzaamheid/circulariteit prominenter zal terugkomen in de andere programma's en onderdeel dient te zijn van het dagelijks handelen, maar dat betekent ook dat duurzaamheidsnormen wettelijk vastgelegd gaan worden met als gevolg dat handhaving van deze nieuwe regelgeving opgepakt dient te worden. Deze nieuwe wijze van handelen zal doorwerken in de organisatie en op onderdelen extra inzet en/of capaciteit vragen.

Programmalijn Energietransitie

Afspraken binnen het nationale klimaatakkoord vormen de basis voor deze programmalijn; hierbij gaat het met name om de energietransitie naar hernieuwbare energiebronnen en woningen en gebouwen van het aardgas af. De grootste uitdaging hierbij ligt in het creëren van draagvlak voor de noodzakelijke verandering. Een uitdaging omdat er veel onduidelijkheid is over de financiële impact van deze opgave voor burgers en bedrijven.

De ontwikkeling van de regionale energiestrategie (RES) in Noord- en Midden-Limburg verloopt volgens planning en de RES 1.0 staat gepland voor juli 2021. In deze RES 1.0 worden gerichte keuzes gemaakt binnen de mogelijkheden van het tijdspad en is er aandacht voor de vraag 'hoe om te gaan met draagvlak'. De volgende stap is lokaal beleid voor met name grootschalige opwek. Hierbij is het van belang dat we dit samen met onze partners ontwikkelen, zodat er straks draagvlak is over hoe om te gaan met initiatieven voor grootschalige opwek. Hierbij hechten wij veel waarde aan de uitwerking van lokaal eigendom bij projecten.

In het verlengde van de regionale energiestrategie is de gemeente Venlo gestart met de Transitievisie Warmte. In 2021 zal samen met lokale partners toegewerkt worden naar een 2.0 versie van deze visie. Deze versie zal eind 2021 worden ingediend bij het Rijk.

De financiële impact van de maatregelen als uitvoering van de energietransitie zijn nog niet volledig bekend, maar vragen wel om besluiten in de komende periode. Veel taken en verantwoordelijkheden worden bij gemeenten gelegd. Daarbij dienen we lokaal steeds keuzes te maken over de rollen die we oppakken binnen deze transitie. Eerste ervaringen met pilotprojecten zowel in Venlo als elders wijzen op een forse uitvoeringsimpact (prioritering, integraliteit, uitvoeringscapaciteit) alsook op noodzakelijke investeringen en financieel risico (denk bijvoorbeeld aan warmtenetten). En natuurlijk zijn er ook kansen: meer wooncomfort, besparingen en meer samenwerking tussen overheid, bedrijven en burgers aan deze gezamenlijke opgave. Nu de concept RES vorm begint te krijgen ontstaat steeds meer inzicht in scenariokeuzes voor Venlo waarna de consequenties ook beter in beeld komen.

Vanuit de Transitievisie Warmte wordt gestart met een pilot aardgasvrije wijk. Hier kiezen we voor de Venlose aanpak en verbinden we de thema's energietransitie, klimaatadaptatie en circulariteit. Bovendien kiezen we voor een gezamenlijke aanpak, dus met corporaties, bedrijven, scholen, inwoners. De impact van deze transitie is nog niet geheel duidelijk; initiatieven als warmtenet vragen een grotere investering, terwijl sommige maatregelen relatief eenvoudig door huiseigenaren zelf doorgevoerd kunnen worden.

Om initiatieven vanuit burgers en bedrijven te stimuleren wil de gemeente Venlo met de regio en partners als de provincie en het Rijk, kijken naar de mogelijkheden om initiatieven vanuit burgers en bedrijven te stimuleren en financieel te ondersteunen. Veelal liggen er positieve businesscases, maar vraagt het om een kleine ondersteuning vanuit de overheid om stakeholders te stimuleren om aan de slag te gaan. Het gaat hier om echt partnerschap, dus naast elkaar staan. Vaak weten de andere partijen veel meer dan wij. Dan zijn zij in de lead.

Programmalijn Klimaatadaptatie

In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) 2018 is landelijk de ambitie vastgelegd om in 2050 klimaatbestendig en water-robuust ingericht te zijn. Het

DPRA vormt de basis voor deze programmalijn en evenals de programmalijn Energietransitie kent deze programmalijn een regionale en lokale component. De programmalijn Klimaatadaptatie richt zich op het voorkomen of beperken van de effecten van klimaatverandering. Zomers worden heter en droger, winters juist natter en de kans op extreem weer neemt toe.

Vanaf 2020 moeten we klimaat-adaptief handelen. Dat betekent dat klimaatbestendigheid en water-robust inrichten vaste onderdelen worden bij ruimtelijke (her)ontwikkelingen. Beleid, uitvoering en beheer zullen hier hand-in-hand moeten gaan. De relatie met andere programmalijnen, vooral Leefbaar Venlo, maar zeker ook Centrumstad Venlo en Welvarend Venlo is evident.

Conform afspraken in het DPRA dienen we vanaf 2050 klimaatbestendig te zijn – dat betekent dat risico's van weersextremen aanvaardbaar, draagbaar en beheersbaar zijn. Dit vereist grote lokale en regionale ruimtelijke aanpassingen de komende jaren.

Doelstellingen en ambities uit de programmalijn Klimaatadaptatie zijn verwoord in beleidsdocumenten waaronder de Agenda Groen & Water. Hierbij wordt uitgegaan van een actieve maar realistische en uitvoerbare strategie. De realisatie van beleid en maatregelen zal vaak landen in andere programma's. Dat betekent echter dat ook in andere programma's budgetten hiervoor moeten worden gereserveerd. Het streven is om dit te realiseren door op vernieuwde wijze om te gaan met bestaande budgetten .

De actuele klimaatuitdagingen, zoals we die zien vanuit de programmalijn Klimaatadaptatie vragen om een nieuwe aanpak. Dit wordt opgepakt in innovatieve - en zeer zichtbare - pilots, met name op het gebied van vergroening en wateroverlast, denk hierbij aan de pilot Groene Straat. Ook voor deze pilots geldt dat de realisatie dient te worden opgepakt in vanuit andere programma's waaronder het programma Leefbaar Venlo.

De afgelopen periode zijn op basis van de regionale klimaatstresstest, risicodialogen opgestart. Deze gesprekken zullen in de komende tijd worden voortgezet en hebben tot doel gezamenlijke ambities en kansen te formuleren. Deze zijn en worden opgenomen in een gezamenlijk Noord- Limburgs uitvoeringsprogramma en een lokaal actieplan, maar ook in een regionaal waterketenplan en een lokaal een klimaatbestendig (beek)landschapsvisie. In de laatst genoemde visie brengen we in kaart waar we verbindingen kunnen leggen tussen de klimaatadaptatie opgave, hoogwaterveiligheid, ruimtelijke opgave vanuit de energietransitie, verbetering landschappelijke waarden en kansen voor de recreatieve sector. Voor al deze trajecten geldt dat vooral wordt gezocht naar een integrale benadering die moet leiden tot slimme combinaties: werk-met-werk maken.

Programmalijn Circulariteit

Ook de programmalijn Circulariteit heeft een nationale basis; deze is verankerd in onder andere het Rijksprogramma Nederland circulair 2050, het Grondstoffenakkoord, de nationale transitieagenda's en de nationale uitvoeringsprogramma's circulaire economie. Het overheidsbeleid bevat opgaves

voor gemeenten, bedrijfsleven en burgers en heeft tot doel de realisatie van een volledig circulaire economie in 2050. De ambities van de gemeente Venlo uit 2009 en later sluiten ten dele aan bij het landelijke beleid. Enerzijds gaan onze ambities verder, maar anderzijds zijn de landelijke ambities nog niet volledig geïntegreerd in ons beleid en uitvoeringsprocessen binnen de diverse programma's.

In 2020 hebben wij binnen de programmaliijn Circulariteit een start gemaakt met de uitvoering van de projecten uit het in 2019 vastgestelde uitvoeringsprogramma. Het aantal initiatieven en kansen dat op ons afkomt vanuit zowel onze burgers als ondernemers neemt sterk toe. Om het succes uit 2020 voort te kunnen zetten, gaan we 2021 meer focus aanbrengen om de impact van onze activiteiten en investeringen verder te vergroten. Deze focus heeft niet alleen betrekking op het prioriteren van externe initiatieven, maar heeft ook interne consequenties voor beleid, uitvoering, beheer en bedrijfsvoering. En bovenal een meer integrale afstemming tussen de programma's. Circulariteit stijgt namelijk uit boven onze programmatische aanpak.

De gemeente Venlo onderscheidt zich nog steeds als inspirerend opdrachtgever voor ontwerp van circulaire gebouwen, met bovengemiddelde aandacht voor gezondheid en restwaarde. Ook op het gebied van het aanjagen van innovaties en ondernemersnetwerken op circulair gebied doet (de regio) Venlo het goed; er is een sterke verbinding tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid. In 2021 willen we ons onderscheidend vermogen verder uitbouwen. Op andere terreinen zullen we echter in 2021 een inhaalslag moeten maken om de nationale ambities, doelstellingen en richtlijnen voor 2030 en 2050 te behalen. Met name op de technische kant van de circulaire economie heeft de gemeente Venlo nog veel te winnen. Goede voorbeelden vormen de repair cafes en de Kan Doen activiteiten, maar op het gebied van afval, zwerfvuil, plastic en voedselverspilling is herijking van beleid en projecten wenselijk.

Daarnaast willen we in 2021 nog beter tegemoet komen aan het verzoek van onze burgers en ondernemers om kaders te stellen, te informeren, kennis te delen, te faciliteren en te investeren op gebied van circulariteit. Drie aspecten daarbij zijn van belang voor onze burgers en ondernemers: betrouwbare en onafhankelijke informatie, duidelijkheid in de opgave en de betaalbaarheid. Voor deze drie aspecten zal binnen het gehele programma meerjarig een impuls dienen te worden gebracht.

Bij circulariteit geldt - net als bij energietransitie - dat partijen (w.o. inwoners, woningbezitters, bedrijven) minder geneigd zijn over te gaan tot circulair handelen door de onduidelijkheid over de financiële consequenties. Men loopt aan tegen technische en financieringsvraagstukken. Daarin ondersteunen we. Ook hier weer in samenwerking met andere partijen.

In 2020 hebben we hiervoor, dankzij een gehonoreerde subsidieaanvraag, een voucherregeling voor particuliere woningbezitters ingevoerd. Voortzetting van deze stimuleringsregeling in 2021 lijkt wenselijk. Mede om zo, in nauwe samenspraak met partners, op het terrein van betaalbaarheid van de benodigde transitie, grote slagen te maken. Door tijdelijk financiële drempels voor investeringen te verlagen kan een grotere beweging en daarmee kostenverlaging

op gang worden gebracht en voldaan worden aan onze eigen en de door het rijk aan ons opgelegde doelen.

De (geprioriteerde) projecten uit het Economisch Uitvoeringsprogramma voor wat betreft het thema circulariteit worden verder opgepakt, zoals verder in het programma Welvarend Venlo onder de programmalijn economie is verwoord.

Tot slot; circulariteit beperkt zich niet tot de gebouwde omgeving, maar heeft betrekking op alle gebieden en programma's. van onze eigen inkoop tot en met aanbestedingen, de openbare ruimte enz. graag iets ruimer formuleren.

Met het verduurzamen van mobiliteit kunnen grote stappen gezet worden richting onze doelstellingen om klimaatambities te verwezenlijken. En ook hier zien we meteen de link naar andere programma's w.o. Welvarend Venlo. De afgelopen periode zijn grote stappen gezet maar er is meer nodig om de massa hier in beweging te krijgen. Verduurzaming van de mobiliteit zal in een drietal projecten de aandacht krijgen: verduurzamen stadslogistiek, programma fiets en CO₂-neutrale goederencorridor.

Bedrijfsvoering

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op de kaders van de bedrijfsvoering die moeten worden doorontwikkeld om bij te dragen aan de dienstverlening richting onze burgers en de maatschappij.

Het doel is om voor alle aspecten ten aanzien van bedrijfsvoering (personeel, organisatie, informatie, financiën, inkoop, juridische zaken, communicatie, administratie) binnen de gemeente Venlo de basis (organisatie, inrichting en beheer) op orde te brengen. Het flexibel inrichten en door-ontwikkelen van de bedrijfsvoering in aansluiting op de programma's en besturingsfilosofie is noodzakelijk om snel en adequaat te reageren op veranderingen.

Basis uitbouwen en behoedzaam verder bouwen

Het is prettig te kunnen vaststellen dat we in Venlo weer verder financieel op orde lijken te komen, dit geldt ook voor het op orde krijgen van de ambtelijke organisatie en de bedrijfsvoering. Er zijn aanpassingen doorgevoerd in bedrijfsvoerings-processen en systemen, de organisatievorm is gewijzigd en er is geïnvesteerd in monitoring en het 'in control' komen van de organisatie. Dit met het inzetten op de bijbehorende cultuurverandering. 'De basis op orde' stelt de organisatie in staat om strakker te sturen op gewenste resultaten en effecten en daardoor een betere bijdrage aan de interne en externe opgave voor de stad te realiseren.

Uit de omgevingsanalyse blijkt vooruitgang maar er komen zeker ook nieuwe uitdagingen naar voren. Enige behoedzaamheid en de geschetste dynamiek gelden zeker ook voor de bedrijfsvoering de komende jaren. Daar waar de inhoudelijke programma's de gestelde doelen richting onze samenleving nastreven zal de bedrijfsvoering zich ook (integraal) moeten blijven aanpassen om dit op de juiste wijze te blijven faciliteren. (bijv. ondersteuning voor omgevingswet, regiodeal, samenlevingsagenda, economische initiatieven en diverse samenwerkingsvormen).

Lijnen

De uitdaging en stevige opgave voor de komende jaren is dan ook de ingezette lijn vast te houden en om de brede basis van de bedrijfsvoering verder op orde te brengen en uit te bouwen. Geen eenvoudige opgave.

De programma's vragen de bedrijfsvoeringsdisciplines zich door te ontwikkelen en te faciliteren langs drie hoofdlijnen.

1. De benodigde **digitale transformatie** van bedrijfsvoeringsdisciplines om producten en diensten volgens de moderne digitale standaard te leveren en/of de diverse samenwerkingen (digitaal) te faciliteren;

2. Het **beheer en de kwaliteit van data** om hier de benodigde stuurinformatie uit te destilleren en doelmatigheid binnen de programma's te realiseren met voldoende oog voor privacy en informatieveiligheid;
3. **De mens en organisatie;** doorontwikkeling van de organisatie, de juiste persoon op de juiste plaats en de bijbehorende doorontwikkeling van gevraagde kennis en vaardigheden.

Veranderopgave

Hoofdpijn Digitale transformatie

- Invulling geven aan de ontwikkelingen van data-gedreven werken en verdergaande informatisering is voor de bedrijfsvoering net zo relevant als voor de meer inhoudelijk extern geladen programma's. Het gaat hier om acties en investeren in de benodigde 'digitale transformatie' zoals de VNG dit noemt. (effectieve ICT-infrastructuren, faciliteren nieuwe informatiestromen, BI ontwikkeling)
- Hierbij hoort ook de onderliggende opgave en randvoorwaarde voor data-gedreven sturing, namelijk dat de kwaliteit van de registraties en bronsystemen op orde wordt gebracht, gemonitord en gehouden. (denk hier bijv. aan de eigen kernregistraties maar met name ook de basisregistratie personen en ruimtelijke basisregistraties uit ons informatiehuis) Met name met onze GEO-basisregistraties staan we nog voor een enorme opgave om te voldoen aan de wettelijk verhoogde kwaliteitseisen en stappen te zetten richting integraal objectenbeheer)
- De thema's kennisinfrastructuur & arbeidsmarkt, (innovatieve) economie en mobiliteit kennen een groeiende behoefte aan data-analyses mede uit ons gemeentelijke informatiehuis om de relatie met diverse partners, ondersteunt door bedrijfsvoeringsdisciplines, verder te intensiveren en uit te bouwen.
- De ondersteuning, de werkprocessen en systemen van bedrijfsvoering zullen moeten worden aangepast en doorontwikkeld om samen de gestelde doelen op bereikbaarheid, zichtbaarheid en transparantie te realiseren. Dit staat in directe relatie met de dienstverlening (bijv. het Gemeentelijke Telefonieplatform, regionaal uitvoeringsprogramma, dienstverlening sociaal domein en vastgoed).
- Hierbij signaleren we een nog steeds groeiende en soms tegenstrijdige druk op informatiebeveiliging en privacy die hier onlosmakelijk mee verbonden is en waar verder invulling aan gegeven moet worden gelet op nieuwe wetgeving en samenwerkingen.

Hoofdpijn Beheer en de kwaliteit van data

- De diversiteit aan informatiestromen groeit, in brede zin zullen we ons informatiebeheer verder op orde moeten brengen en houden. Denk hierbij specifiek aan dossiervorming en archivering. We moeten de interventies op de bijbehorende kaders, processen en techniek voorzetten en deze beslaan meerdere jaarschijven. (o.a. project PRIO). Onze data zijn bovendien herbruikbaar en toegankelijk voor de samenleving. Hierbij zullen we moeten voldoen aan nieuwe wetgeving. Het besluit digitale toegankelijkheid en de wet digitale overheid zijn hier voorbeelden van.
- Voor een goed lopende ambtelijke organisatie is het in de bedrijfsvoering randvoorwaardelijk om de doorontwikkeling van goede monitoring en actuele stuurinformatie vorm te blijven geven. (doorontwikkeling P&C-Cyclus, managementportal, dashboards, programma-indicatoren)
- Vanaf 2022 (over boekjaar 2021) wordt het college van B&W wettelijk verplicht zelf een rechtmatigheidsverantwoording aan de raad in de jaarstukken af te leggen. Dit betreft vanzelfsprekend financiële alsook juridische rechtmatigheid naast doelmatigheid. Deze rechtmatigheidsverantwoording stuwt de eigen ambities van de organisatie voor de doorontwikkeling van P&C cyclus en producten op om zo de interne beheersing te verbeteren en risico's te reduceren. Diverse acties worden hierop weggezet (verbeteren managementinformatie, maandelijkse afsluitingen, aanpassen control(e) in de organisatie, doorontwikkelen 'meetbaar Venlo') om uiteindelijk het wettelijk verplichte 'in control statement' af te kunnen geven.

Hoofdpijn Mens en organisatie

- De ingezette cultuurverandering zal een vervolg moeten krijgen om de gewenste houding en gedrag specifiek te veranderen. Dit doen we voor de cultuur (hoe doen we dingen binnen Venlo) door gebruik te gaan maken van een herijkte besturingsfilosofie en daarbinnen vastgestelde kernwaarden (professioneel betrokken en vitaal). Net zoals een doorontwikkeling van het programmatisch en projectmatig werken.
- De juiste persoon op de juiste plek blijft een enorme bedrijfsvoeringsuitdaging, zeker gelet op de geschetste dynamiek in de omgevingsanalyse en de uitdaging en schaarste op de arbeidsmarkt.
- Aan deze dynamiek zit een enorme spanning (en mogelijke knelpunten) vast als het gaat om het prioriteren en toedelen van capaciteit (mens) aan bestaande en nieuwe ontwikkelingen en opgaven (bijvoorbeeld capaciteit voor de realisatie van doelen op het gebied van duurzaamheid, Regionaal uitvoeringsprogramma en de Transformatie in maatschappelijke ondersteuning en zorg). Hier zullen we op moeten anticiperen en een mechanisme voor vinden om op alle niveaus op elkaar af te stemmen.

- Dit blijft naast het bezettingsvraagstuk een enorme investering vragen in de doorontwikkeling van onze ambtenaren in competenties en vaardigheden. (o.a. digitale vaardigheden)

Naast de genoemde ontwikkellijnen, waaronder datagedreven werken, sturen we op hoofdlijnen in de bedrijfsvoerings-teams op de aantoonbare meerwaarde die er geleverd moet worden voor het concern. We richten ons op serviceverlening en we ontwikkelen ons in planmatig werken. We werken aan meer synergie tussen de programma's enerzijds en de ontwikkeling van de bedrijfsvoering en organisatie anderzijds.

Budgettaire context

In dit hoofdstuk wordt de budgettaire context beschreven, waarbinnen de begrotingsvoorbereiding 2021-2024 zal plaatsvinden. Allereerst zal het financieel meerjarenperspectief worden toegelicht. Vervolgens zullen de belangrijkste budgettaire aandachtspunten en ontwikkelingen aan de orde komen die van invloed kunnen zijn op de begroting 2021-2024.

Financieel meerjarenperspectief

Gelijktijdig met de behandeling van deze kadernota ligt er een Raadsinformatiebrief waarin uw raad op hoofdlijn geïnformeerd wordt met betrekking tot het voorlopig resultaat jaarrekening 2019 exclusief de definitieve afrekeningen van de zorgaanbieders en zonder de controleverklaring van de externe accountant. Overeenkomstig de door u vastgestelde planning van de P&C cyclus wordt de VoRap 2020 behandeld in uw vergadering van juni 2020 en maakt geen onderdeel uit van deze kadernota.

Het gepresenteerde financieel perspectief zoals geschetst in dit hoofdstuk moet dan ook als richtinggevend kader gezien worden. Wij vragen u hiermee rekening te houden bij de behandeling van deze Kadernota.

De door uw raad vastgestelde programmabegroting 2020 – 2023 vormt het uitgangspunt voor het financieel meerjarenperspectief. Het financieel kader uit de Programmabegroting 2020-2023 is aangevuld met:

- Raadsbesluiten die genomen zijn na vaststelling van de Programmabegroting 2020 – 2023;
- Verwachte inflatie loon- en prijsstijgingen, inclusief compensatie gemeentefonds en OZB;
- Ontwikkelingen gemeentefonds;
- De jaarschijf 2024;

Dit resulteert in de volgende tabel:

		bedragen x € 1.000			
Budgettair kader		2021	2022	2023	2024
A Financieel perspectief begroting					
1	Financieel perspectief Programmabegroting 2020-2023	2.029	759	1.090	
2	Toevoeging (weerstands)vermogen	-2.029	-759	-1.090	
3	Autonome ontwikkelingen 2023-2024				-1.860
A	Totaal financieel perspectief begroting	0	0	0	-1.860
B Ontwikkelingen kadernota					
1	Loon- en prijsontwikkelingen				
a.	Loonkostenontwikkeling	-2.187	-2.171	-2.170	-2.169
b.	Prijsinflatie	-1.791	-1.783	-1.783	-1.784
c.	Indexering OZB voor loon- en prijsontwikkeling niet woningen	473	464	464	464
d.	Loon- en prijscompensatie gemeentefonds	2.742	2.708	2.707	2.706
	Totaal Loon- en prijsontwikkelingen	-764	-783	-783	-784
2	Gemeentefonds				
	Netto resultaat septembercirculaire	2.956	3.369	2.830	2.830
	Totaal ontwikkelingen gemeentefonds	2.956	3.369	2.830	2.830
3	Structurele doorwerking Vorap 2020	PM	PM	PM	PM
	Overige ontwikkelingen	PM	PM	PM	PM
B	Totaal ontwikkelingen kadernota	2.192+ PM	2.586+ PM	2.047+ PM	186+ PM
C	Uitvoering kaders programma's Programmabegroting 2021-2024	PM	PM	PM	PM
D	Financieel perspectief na kadernota	2.192+ PM	2.586+ PM	2.047+ PM	186+ PM

Hierna gaan wij nader in op de diverse onderdelen zoals deze zijn gepresenteerd in bovenstaande tabel:

A. Begroting vóór Kadernota

A1+2. Stand vastgestelde begroting 2020-2023 en versterking (weerstands)vermogen

De programmabegroting 2020 – 2023 laat een begrotingsoverschot zien voor de jaarschijven 2021, 2022 en 2023¹. Deze bedragen worden overeenkomstig de besluitvorming toegevoegd aan het (weerstands)vermogen. Deze bedragen zijn ook noodzakelijk om de meerjarige groei van het (weerstands)vermogen te bereiken zoals verwoord en vastgesteld in de begroting 2020-2023.

A3 Autonome ontwikkelingen 2024 t.o.v. 2023

In de kadernota komt voor het eerst de jaarschijf 2024 formeel in beeld. Dit leidt tot een autonome aanpassing van het perspectief op grond van eerder door uw raad genomen besluiten (op basis van bestaand beleid). In de kadernota werkt dit nadelig door tot een bedrag van € 1.860.000,-.

¹ De structurele toevoeging van de bespaarde rente aan het weerstandvermogen wordt buiten beschouwing gelaten omdat dit onderdeel uitmaakt van het financieel beleid.

Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het wegvallen van het toevoegen van het begrotingsoverschot in 2024 voor € 1.100.000,- voordelig conform het besluit van de raad en door het nadeel van € 1.700.000,- incidentele vrijval van kapitaallastenplafond. Bij de begroting 2020-2023 is de vrijval ingezet voor het meerjarenperspectief. De opschalingskorting (bezuiniging op het gemeentefonds) van het Rijk bedraagt € 800.000,- structureel nadelig vanaf 2024.

B. Ontwikkelingen Kadernota

B1 Loon- en prijsontwikkelingen

De inflatiepercentages die gehanteerd worden voor het opstellen van de begroting 2021-2024 zijn gebaseerd op de ramingen van het Centraal Plan Bureau zoals gepubliceerd op 3 maart 2020:

- Prijsindex, prijs overheidsconsumptie netto materieel (IMOC): 1,7 %
- Loonindex: prijs overheidsconsumptie beloning werknemers: 2,8 %
- Index belastingen (eigen berekening): gewogen gemiddelde van de prijsindex (40) en de loonindex (60%): 2,4 %

De stijging van lonen en prijzen wordt deels gecompenseerd door een verhoging van het gemeentefonds en de hogere belastingopbrengsten. Per saldo resteert op dit onderdeel een nadeel van € 800.000,-.

Voor de onderdelen leges en heffingen is het uitgangspunt van 100% kosten-dekkendheid.

In de omgevingsanalyse zijn wij uitgebreid ingegaan op de ontwikkeling van de woonlasten. De woonlasten is het totaal van de onroerend zaakbelasting (OZB), afvalstoffenheffing en rioolrechten minus een eventuele heffingskorting.

In bijlage I treft u aan scenario's inzake de lokale woonlastenontwikkeling en kan door u worden betrokken bij uw afwegingen rondom deze kadernota en later dit jaar, de programmabegroting 2021-2024. In het hoofdstuk 'hoofdpijnen' hebben wij een voorstel hiertoe gedaan als kader voor de begrotingsvoorbereiding 2021-2024. In het budgettair kader is vanuit het voorzichtigheidsprincipe en op basis van het voorstel dat wij doen de inflatoire bijstelling op de OZB voor woningen niet in de cijfers meegenomen.

In 2019 is een groot deel van de integratie-uitkering sociaal domein overgeheveld naar de algemene uitkering waarbij dit meeloopt in de reguliere accesssystematiek van het gemeentefonds. Bekostiging van de loon- en prijscompensatie vindt op de reguliere wijze plaats vanuit het accres. De onderdelen Beschermd Wonen, Voogdij

18+ en participatie kennen nog hun eigen indexering vanuit de betreffende integratie-uitkering en worden separaat door het Rijk 'bekostigd'.

B2 Gemeentefonds

De uitkeringen uit het gemeentefonds zijn de grootste inkomstenbronnen van de gemeente Venlo. Periodiek worden wij geïnformeerd over de ontwikkelingen van deze uitkeringen. Dit vindt plaats bij het verschijnen van de circulaire gemeentefonds van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De meicirculaire is uitgangspunt voor de (programma)begroting, de septembercirculaire is uitgangspunt voor de kadernota en de decembercirculaire maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

Op basis van de septembercirculaire 2019 bedraagt het resultaat van het gemeentefonds in 2021 € 2.956.000,- voordelig, aflopend naar € 2.830.000,- structureel voordelig in 2024.

Door het Rijk worden er bedragen aan het gemeentefonds toegevoegd of onttrokken (taakmutaties). Deze toevoegingen of onttrekkingen kunnen leiden tot een toe- of afname van uitgaven op andere beleidsterreinen en/of leiden tot uitgaven die betrekking hebben op (nieuwe) taken. Op hoofdlijn gaat het om een tweetal 'risico's' die hiermee samenhangen en hebben betrekking op:

- extra uitgaven voortvloeiende uit de ambulantisering van de zorg (ggz) én;
- wijziging van financiering van middelen (o.a. Beschermd Wonen) van centraal naar decentraal.

Op hoofdlijn kan het hierbij gaan om € 3.100.000,- in 2020 oplopend tot € 3.600.000,- vanaf 2023, bij optreden te dekken uit het bruto resultaat gemeentefonds (zie tevens RIB 2020-130). Bij het opstellen van de begroting 2021-2024 kunnen deze effecten nader worden afgezet t.o.v. (mogelijke) ontwikkelingen aan de lasten kant.

Effect coronacrisis op gemeentefonds

Als het Rijk extra uitgaven maakt vanwege het coronavirus, dan leidt dat volgens Minister Wiebes van Economische Zaken en Klimaat niet tot extra accres en ook niet tot een lager accres. De minister motiveert dit als volgt:

1. Extra uitgaven voor WW en bijstand door economische schokken vallen niet onder het uitgavenkader. (en tellen dus niet mee voor het accres)
2. Waar de medische beheersing van het coronavirus noopt tot noodzakelijke maatregelen die leiden tot een extra uitgaven, bijvoorbeeld voor

medewerkers in de zorg, dan past het Rijk deze extra uitgaven in het uitgavenkader. Dat leidt dus niet tot extra uitgaven.

3. Anderzijds leidt het coronavirus, vooralsnog, ook niet tot een lager accres. De Nederlandse overheidsfinanciën staan er goed voor. Het Rijk kan alle noodzakelijk maatregelen nemen, er hoeft vooralsnog niet bezuinigd te worden bij economische tegenslag.

Afhankelijk van de duur van de crisis en de maatregelen van het Rijk kunnen deze uitgangspunten wijzigen en is onduidelijk in hoeverre aanvullende extra rijksuitgaven op termijn mogelijk weer leiden tot Rijksbezuinigingen.

Correctie economische groei

Zoals ook in de kadernota van vorig jaar en recent via RIBs 2018-130 en 2019-130 gemeld, zijn de uitkeringen uit het gemeentefonds gecorrigeerd voor de hoge economische groei waar in het regeerakkoord vanuit wordt gegaan. Deze correctie is mede gebaseerd op een eerder advies van de Raad van State en het beeld dat de conjunctuurklok laat zien. De correctie bedraagt € 1.300.000,- in 2020 oplopend naar € 4.500.000,- in 2024. Mede in relatie tot de effecten van de coronacrisis op de economie, zal bij meicirculaire 2020 en de begroting 2021-2024 beoordeeld worden of deze correctie van voldoende omvang is.

Verdeelmodellen gemeentefonds

De fondsbeheerders werken samen met de VNG aan de herijking van de verdeling van het gemeentefonds. De herijking van de verdeelmodellen gaat enerzijds over het 'klassieke' deel van het gemeentefonds en anderzijds over de verdeelmodellen sociaal domein. Het doel van de nieuwe verdeling is om te komen tot een volledige en integrale herijking van het gemeentefonds. Met deze herijking wordt onder meer beoogd om de vastgestelde knelpunten in de verdeling van de middelen voor het sociaal domein op te lossen. Uitgangspunt was dat de uitkomsten van de nieuwe verdeelmodellen in de mei circulaire 2020 gepresenteerd zouden worden. Verwachting is dat hier eind 2020 meer duidelijkheid over zal komen. U bent hierover eerder geïnformeerd dat dit met substantiële herverdeeleeffecten per individuele gemeente gepaard kan gaan zowel in positieve als negatieve zin.

Naast de herijking van de verdeling worden een aantal regiotaken gedecentraliseerd naar de lokale gemeenten inclusief de financiering hiervan. Het gaat hierbij om onder andere Beschermd wonen en Maatschappelijke Opvang die Venlo voor de regio uitvoert als centrumgemeente.

3. Structurele doorwerking VoRap 2020

De VoRap 2020 wordt behandeld in uw vergadering van juni 2020 en maakt geen onderdeel uit van deze Kadernota. De uitkomsten van de VoRap kunnen van invloed zijn op het gepresenteerde financieel perspectief zoals geschetst in deze Kadernota. Het positieve structurele effect van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is reeds verwerkt onder het kopje gemeentefonds.

C Uitvoering kaders programma's Programmabegroting 2021-2024

Het hoofdstuk programma's schetst diverse (beleids)ontwikkelingen. In de programmabegroting 2021-2024 worden deze ontwikkelingen inhoudelijk uitgewerkt en van financiële effecten voorzien, rekening houdende met de vastgestelde kaders.

Ontwikkelingen buiten financieel perspectief (2024-2026)

Voor inzicht in het structurele effect worden een tweetal ontwikkelingen genoemd van vastgesteld beleid die vallen buiten het meerjarenperspectief. Het gaat hierbij om de opschalingskorting (bezuiniging op het gemeentefonds) van het Rijk. Deze opschalingskorting loopt t/m 2025. Buiten het meerjarenperspectief om betekent dit een structureel nadeel van € 800.000,-. Op basis van het vastgestelde kader Kazerne Kwartier wordt er in 2025 een bedrag van € 300.000,- ten laste gebracht van het financieel perspectief en € 1.300.000,- structureel voordelig vanaf 2026.

Context en aandachtspunten

Coronacrisis

De coronacrisis raakt ons allemaal en werpt zijn schaduw vooruit ook in financiële zin. Het is op dit moment onduidelijk wat de duur is van de crisis, en wat het (structurele) effect is op het totaal van (financiële) maatregelen en de financiële positie van de gemeente. Onzekerheid over de uiteindelijke impact en duur van de crisis maakt het voor wetenschappers, overheden, banken en bedrijven lastig om een goede inschatting te maken over het (blijvende) effect van de huidige actualiteit en op de situatie over een jaar.

In deze kadernota hebben wij voor u, op basis van het Centraal Plan Bureau, een tweetal scenario's geschetst. Er is een taskforce financiën ingesteld die onder andere de opdracht heeft voor het maken van een impact analyse en het monitoren van de financiële positie. De afgelopen twee jaar, in tijden van economische voorspoed, heeft u nadrukkelijk gekozen voor het hanteren van een solide financieel beleid inclusief begrotingsregels voor het verbeteren van de financiële positie. Daar zijn we in geslaagd zodat in tijden van economische tegenspoed

voldoende middelen voorhanden zijn om maatregelen te kunnen treffen, waardoor we onze inwoners kunnen helpen en niet direct hoeven in te grijpen in de realisatie van de maatschappelijke opgaven. Hoewel het niet gepast is in deze tijd kunt u nu de revenuen plukken van het solide financieel beleid van de afgelopen twee jaar.

Bij de FinRap 2019 is een positieve prognose afgegeven van afgerond € 3.000.000,-. In de door ons toegezegde Raadsinformatiebrief 'voorlopig resultaat 2019' die voor behandeling van de kadernota aan uw raad verstuurd zal worden zal hier nader op worden ingegaan. Wij zijn voornemens om op basis van de verwachtingen bij de FinRap (een deel) van het positieve rekeningresultaat in te zetten voor het opvangen van en/of het uitvoeren van maatregelen ter bestrijding van de gevolgen van de coronacrisis. Wij zijn voornemens circa € 2.000.000,- hiervoor te reserveren. De (incidentele) effecten voor het jaar 2020 zullen worden meegenomen in de VoRap die in juni aan uw raad wordt voorgelegd.

(meerjaren)begroting 2021 - 2024

In november 2019 heeft u de (meerjaren)begroting 2020-2023 vastgesteld. Dat is voor ons het kader waar wij uitvoering aan geven. Gegeven de context van de meerjarenbegroting willen wij een aantal meerjarige opgaven die in deze begroting zijn opgenomen nader duiden.

Maatwerk jeugd gecontracteerd

In de vastgestelde (meerjaren)begroting ligt er per 2021 een inhoudelijke en financiële opgave van € 1.700.000,- oplopend naar € 2.300.000,- structureel vanaf 2022. In 2020 wordt binnen de totale begroting jeugd geïnventariseerd waar op korte termijn effecten te verwachten zijn. Voor de komende jaren sturen we vanuit project sturing en inkoop en herijking beleid sociaal domein op lange termijn inhoudelijke effecten, zodat die bijdragen aan de financiële opgave. Parallel hieraan is er nog geen duidelijkheid vanuit het Rijk over het verdeelmodel sociaal domein van de financiële middelen en zijn er vooralsnog geen structurele extra middelen toegekend door het ministerie van VWS.

Wet sociale werkvoorziening (Wsw)

De opgave gaat uit van een beter integraal geschakelde participatie-keten. Het tempo van realisatie van de opgave is zowel afhankelijk van de inrichting van deze participatie-keten als de afspraken met WAA partners (gemeenten Bergen-Beesel en WAA). Dit tempo van realisatie van de opgave gaat langzamer dan eerder verwacht.

Bijstelling sociaal domein

Voor het totale programma Gezond & Actief is een bezuinigingsopgave van

€ 1.300.000,- gesteld. De zoekrichting voor deze opgave zal voornamelijk liggen in heel kritisch kijken naar alle taakvelden die niet wettelijk zijn en mogelijke bijstellingen binnen vigerend beleid. Voorstellen voor structurele invulling vanaf 2021 zullen bij de begrotingsbehandeling 2021 – 2024 aan uw raad worden voorgelegd.

Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG)/participatie

Wij krijgen voor de financiering van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet BUIG middelen. Het (structurele) budget is naar beneden bijgesteld waardoor realisatie van de toch al lastige opgave nog zwaarder is geworden. De opgave is zwaar omdat we zien dat de instroom toeneemt én dat 2/3 van de bijstandsgerechtigden al langdurig (drie jaar of langer) een bijstandsuitkering ontvangt. Deze laatste groep heeft een relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Energietransitie, klimaatdoelstellingen en omgevingswet

Er zijn op landelijk niveau diverse afspraken, ambities en doelstellingen geformuleerd en/of in wet en regelgeving verankerd. De hardheid van de afspraken als het gaat om de financiering en effecten van deze afspraken en doelstellingen zijn dat nog niet. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld de energietransitie, klimaatadaptatie en de implementatie van de omgevingswet. Voor wat betreft de implementatie van de omgevingswet loopt deze nog zeker acht jaar door.

Algemeen

De budgettaire context is opgesteld aan de hand van de geschetste ontwikkelingen en er is geen rekening gehouden met “gewijzigd” beleid en/of voorstellen, het is immers een Kadernota. Het (financieel) kader en de geformuleerde begrotingsregels zoals verwoord in het hoofdstuk 'Hoofdpijnen' is het kader dat gehanteerd wordt bij de verdere uitwerking in de begroting 2021 - 2024.

Bijlage I Scenario's woonlastenontwikkeling 2020

Scenario's woonlastenontwikkeling 2020

Uitgangspunten:

- De benchmarkgegevens zijn afkomstig van het Coelo²;
- De referentiegemeenten zijn qua structuur en regiofunctie vergelijkbaar met Venlo;
- 100% kostendeekkende tarieven afvalstoffenheffing en rioolheffing;
- De wijziging van de afvaltarieven 'Poorttarieven milieustation', 'Aan huis ophalen grof- huishoudelijk en tuinafval' en 'Toegangspassen ondergrondse afvalcontainer' zijn verwerkt in de meerjarige tariefontwikkeling overeenkomstig de vastgestelde begroting 2020-2023;
- Er wordt geen rekening gehouden met indexeringen;
- Het jaar 2020 is basis voor alle berekeningen;
- Voor de meerjaren-berekeningen worden de cijfers gebruikt zoals verwerkt in meerjarenbegroting 2020-2023;
- Het huidige kader is dat waardeontwikkelingen van onroerende zaken worden gecorrigeerd op het OZB-tarief vandaar dat er wordt uitgegaan van een waardeontwikkeling van 0%;
- De definitieve prognose van de areaaluitbreiding WOZ 2021 wordt in juni berekend, de laatste vier jaren gemiddeld ongeveer € 450.000;
- Verhouding niet-woning: eigenaren versus gebruikers blijft hetzelfde (2020: 124% vergelijk met landelijk 129%). Aanpassing van deze tarieven hebben geen gevolgen voor de relatie woningen versus niet-woningen.

Algemeen

Woonlasten zijn betalingen die huishoudens doen in verband met wonen. Hierbij moeten we denken aan directie woonlasten zoals huur of hypotheekrente. Woonlasten bestaan verder nog uit belastingen en heffingen enerzijds en marktprijzen voor bijvoorbeeld gas en elektriciteit anderzijds.

In deze notitie worden de gemeentelijke woonlasten nader belicht. Deze bestaan uit de rioolheffing, afvalstoffenheffing en onroerendezaakbelasting (OZB).

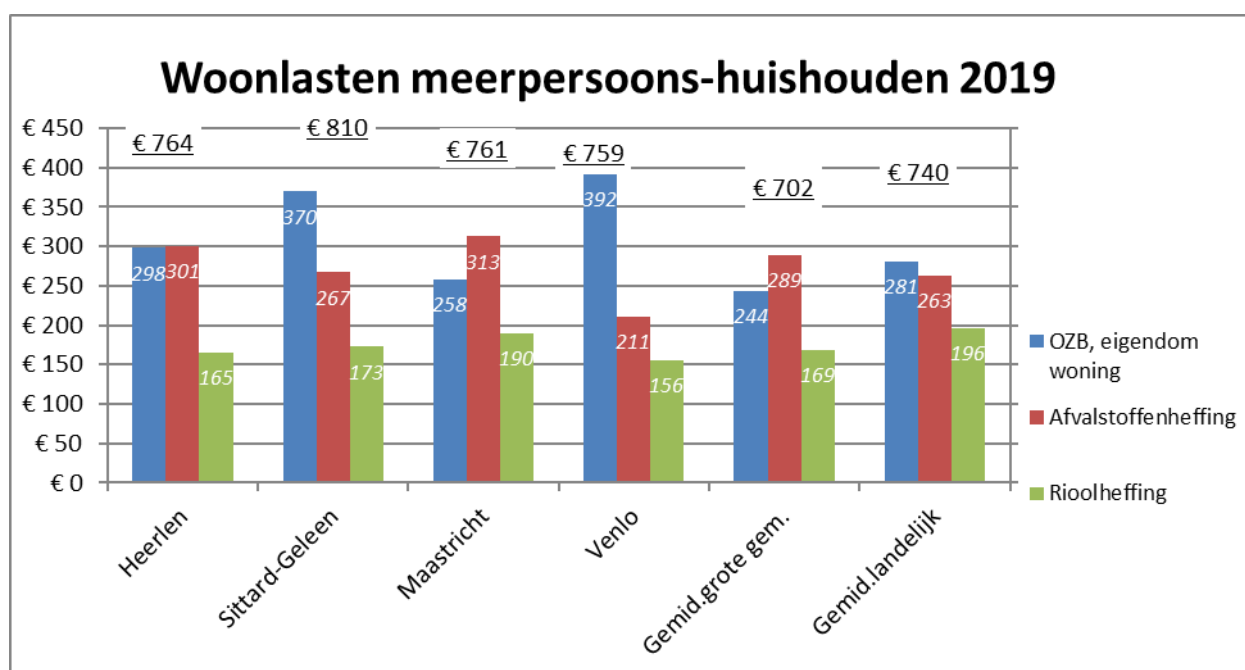
² Centrum voor Onderzoek van de Economie van de lagere Overheden. Uitgever van de Coelo-atlas waarin de jaarlijkse overzichten van o.a. lokale heffingen zijn opgenomen

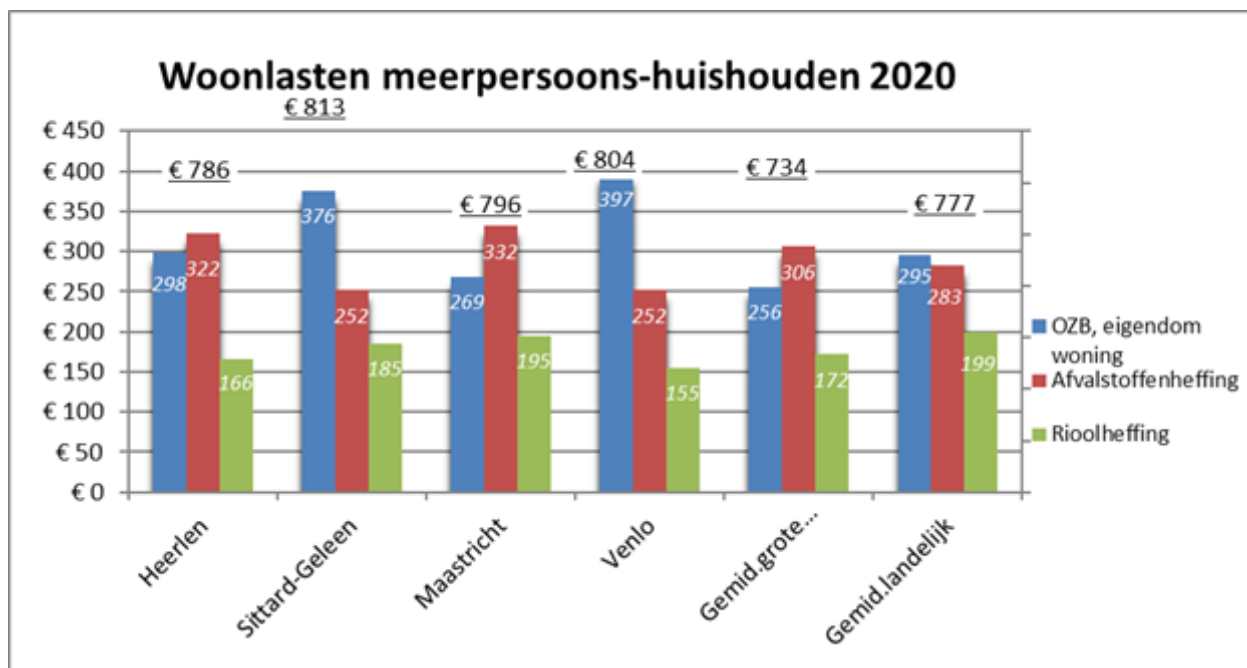
Om een beeld te geven hoe Venlo staat t.o.v. referentie-gemeenten en landelijke gemiddelden zijn onderstaande twee grafieken (2019 en 2020) opgenomen. Opvallend in beide grafieken is dat Venlo bij de rioolheffing en afvalstoffenheffing lage tarieven heeft en bij OZB hoge tarieven.

De opbrengsten uit de afvalstoffen- en rioolheffing kunnen alleen besteed worden aan kosten die zijn toe te rekenen aan afval en riolering. Het zijn dus geoormerkte gelden en niet vrij besteedbaar. De opbrengsten mogen wettelijk gezien ook niet hoger zijn dan maximaal 100% van de geraamde kosten. We noemen dit dus ook *heffingen* en geen *belastingen*.

De tarieven zijn daarom niet als communicerende vaten te verhogen en te verlagen om zo de belastingdruk gelijk te houden.

Als heffingen lager zijn betekent dit dat binnen het product lagere kosten en/of hogere inkomsten gegenereerd worden waardoor de burger minder belast wordt dan b.v. bij referentiegemeenten.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing dient ter financiering van de kosten voor beheer en verwerking van afval. De gemeente Venlo maakt onderscheid in de heffing tussen éénpersoons- en meerpersoonshuishoudens. Voor de afvalstoffenheffing geldt 100% kostendekkendheid.

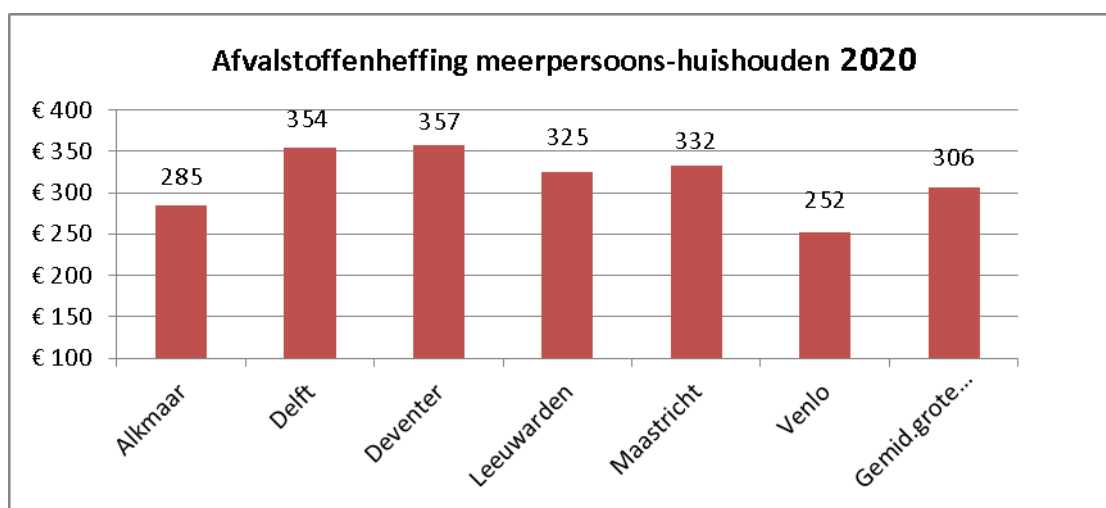
Meerjarenontwikkeling op basis van huidige begroting 2020-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1-persoonshuishoudens	€ 114,47	€ 126,45	€ 150,94	€ 151,33	€ 145,00	€ 146,56
meerpersoonshuishoudens	€ 190,78	€ 210,75	€ 251,57	€ 252,21	€ 241,67	€ 244,27
Stijging tov voorgaand jaar	0,00%	10,47%	19,37%	0,25%	-4,18%	1,08%
Begrote opbrengst afvalstof	€ 7.291.158	€ 8.147.101	€ 9.722.312	€ 9.746.956	€ 9.339.623	€ 9.440.105

Opmerkingen:

- De stijging in 2019 en 2020 wordt voornamelijk veroorzaakt door een lagere bijdrage uit de egalisatiereserve afvalstoffenheffing³ en verhoging van rijksbelastingen op het tarief voor storten en verbranden van afval;
- De daling in 2022 wordt voornamelijk veroorzaakt door daling van afschrijvingslasten;
- De stijging van de kosten zal naar alle waarschijnlijkheid afvlakken en vanaf 2021 stabiliseren ;
- Onderdeel van de woonlasten is de afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden.

Benchmarkgegevens

Conclusies

- Ondanks de stijging van de afvalstoffenheffing in 2019 en 2020 heeft Venlo in de benchmark het laagste tarief

³ Raadsbesluit voorstel nr. 31 d.d. 24 juni 2015.

- De stijging van de tarieven werden in 2019 en 2020 voornamelijk veroorzaakt door de stijging van rijkstarieven op het verwerken van afval, stijging van verwerkingskosten, lagere opbrengsten (papier en PMD) en het aflopen van de bijdrage uit de egaliseriereserve afvalstoffenheffing⁴.

Beschrijving scenario's

1. Huidige methodiek handhaven.

Met het huidige stelsel heeft Venlo een efficiënte en relatief goedkope afvalinzameling. Hoewel we met onzekere (markt)factoren te maken hebben moet het mogelijk zijn om het huidige tarief voor de komende jaren te handhaven. Uiteraard zullen wel inspanningen nodig blijven om dit te realiseren. Denk daarbij aan het actief promoten van het belang van een goede afvalscheiding door onze burgers. Gezien de verwachting dat de kosten vanaf 2021 zullen afvlakken zal dan naar verwachting het huidige tarief kunnen stabiliseren.

2. Gewijzigd (gedifferentieerd) tariefstelsel

Het tariefstelsel aanpassen zodanig dat meer wordt aangesloten bij het principe van de “vervuiler betaald”. Te denken valt dan aan een tariefbepaling aan de hand van het aantal keren dat afval wordt aangeboden. Daarmee kunnen burgers die actief letten op het beperken van afval en het actief scheiden ervan “beloond” worden t.o.v. burgers die dat niet doen. Om een dergelijk stelsel te ontwerpen moet er allereerst een eigen beleid worden vastgesteld. Dat is er op dit moment niet meer (omgekeerde afvalinzameling is inmiddels achterhaald).

Rioolheffing

De rioolheffing dient ter financiering van de gemeentelijke watertaken, waaronder het beheer en onderhoud van gemeentelijke riolering, afvalwater, hemelwater en grondwater. De gemeente Venlo maakt onderscheid tussen kleinverbruik (t/m 1.000 m³) en grootverbruik (boven 1.000 m³). Voor de rioolheffing geldt 100% kostendeckendheid.

Meerjarenontwikkeling op basis van huidige begroting 2020-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Huishoudens/bedrijven	€ 173,34	€ 156,02	€ 155,30	€ 155,89	€ 170,79	€ 172,25
Grootverbruik (m ³)	€ 0,28	€ 0,28	€ 0,28	€ 0,28	€ 0,28	€ 0,28
Stijging tov voorgaand jaar	0,21%	-9,99%	-0,46%	0,38%	9,56%	0,85%
<i>Begrote opbrengst</i>	€ 8.648.055	€ 8.073.366	€ 8.037.152	€ 8.067.550	€ 8.838.802	€ 8.914.169

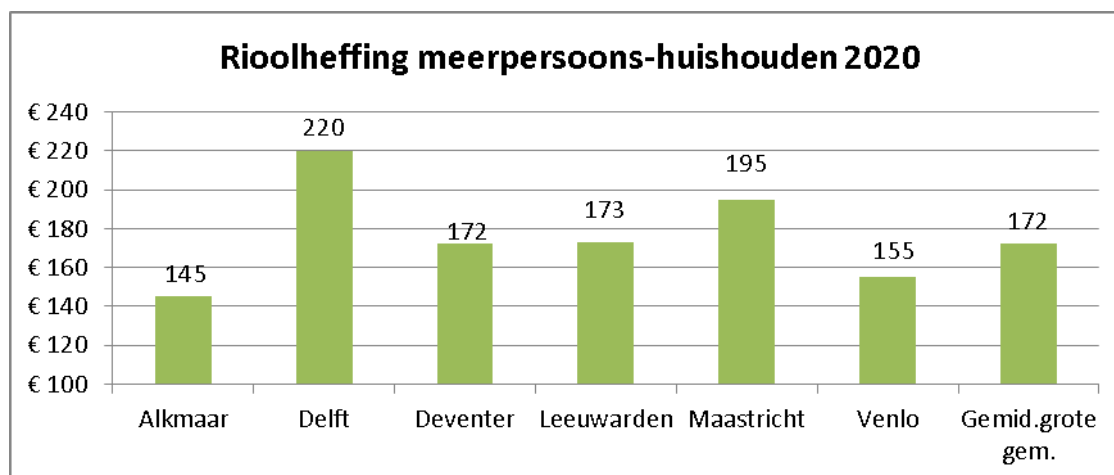
Opmerking:

⁴ Raadsbesluit voorstel nr. 31 d.d. 24 juni 2015.

- Over de periode 2019-2021 wordt de (egalisatie)voorziening GRP ingezet conform besluitvorming bij de begroting 2019-2022 (BP 7.14). Dit betekent dat de rioolheffing vanaf 2022 hoger zal zijn met een meeropbrengst van € 750.000,-.

Benchmarkgegevens

Conclusies

- T.o.v. de tarieven van de benchmarkgegevens heeft Venlo in 2020 een laag tarief;
- T.o.v. het gemiddelde tarief van de grote gemeenten (100.000+) en het landelijk gemiddelde is het tarief eveneens lager;
- Vanaf 2022 zal het tarief stijgen met een meeropbrengst van € 750.000,-.

Beschrijving scenario's

1. Realistisch tarief

Het huidige tarief voor de rioolheffing in Venlo is erg laag vergeleken met andere gemeenten, zowel regionaal als landelijk. We doen dan ook een aantal zaken niet die we wel zouden moeten doen om in de pas te blijven lopen met andere gemeenten en landelijke doelstellingen⁵. De bijsturingsmaatregel 2019/2021 (€ 750.000 per jaar) is per 2022 beëindigd wat leidt tot een stijging van het tarief met ongeveer € 15. Daarnaast moet worden voldaan aan de landelijke opgave om beter om te gaan met extreem weer (€ 540.000 per jaar) en dient invulling te worden gegeven aan het komende beheerplan Groen en Water v.w.b. oppervlaktewateren (circa € 500.000 per jaar).

⁵ Maatregelen om de oppervlaktewaterkwaliteit te verbeteren door het reduceren van de vuiluitworp via riooloverstorten conform de Europese kaderrichtlijn water. Venlo heeft hier voor een strategie gekozen om geen zgn. end of pipemaatregelen te doen maar een aanpak bij de bron, zoals afkoppelen, wat meerdere doelen dient, waaronder het voorkomen van wateroverlast bij extreem weer.

Een zeer globale doorrekening van dit scenario laat zien dat de heffing per huishouden/bedrijf dan stijgt met ongeveer € 20. Een verhoging in stappen is ook mogelijk door verder in te teren op de voorziening.

2. Gewijzigd (gedifferentieerd) tariefstelsel

Het tariefstelsel aanpassen zodanig dat meer wordt aangesloten bij het principe van de “vervuiler betaald”. Te denken valt daarbij aan het maken van onderscheid in wonen en bedrijven, een eigenaars- en gebruikersdeel, het schrappen van bestaande vrijstellingen en/of een koppeling aan de WOZ-waarde. Er van uitgaande dat bedrijven meer (afval)water aanbieden worden daar ook hogere lasten neergelegd wat een positief effect heeft op de woonlasten sec. Het opzetten van een gewijzigd tariefstelsel is een complexe opgave die om een zorgvuldige uitwerking vraagt. Het nog op te stellen GRP voor 2022 en verder moet daarvoor als basis dienen.

Onroerendezaakbelasting (OZB)

De OZB wordt opgelegd aan woningen en niet-woningen.

- Woningen: alleen de eigenaren van objecten betalen ozb
- Niet woningen: Zowel de eigenaren als gebruikers betalen ozb
- Onder de categorie niet – woningen vallen bijvoorbeeld ook gemeenschaps- en sportaccommodaties, culturele instellingen en (andere) zorginstellingen. Indien de gemeente Venlo een financiële relatie heeft met deze groepen kan een mutatie in (OZB) lasten gevolgen hebben voor de te verlenen subsidie of tegemoetkoming in de exploitatielasten.
- Bij de woonlastendruk wordt de OZB van woningen meegerekend. De OZB-tarieven worden jaarlijks gecorrigeerd voor de gemiddelde waardeontwikkeling van het vastgoed, om de geraamde opbrengsten en de woonlastennota gelijk te kunnen houden (hefboomeffect).

Meerjarenontwikkeling woningen op basis van huidige begroting 2020-2023

Onroerendezaakbelasting (OZB)

De OZB wordt opgelegd aan woningen en niet-woningen.

- Woningen: alleen de eigenaren van objecten betalen ozb
- Niet woningen: Zowel de eigenaren als gebruikers betalen ozb
- Onder de categorie niet – woningen vallen bijvoorbeeld ook gemeenschaps- en sportaccommodaties, culturele instellingen en (andere) zorginstellingen. Indien de gemeente Venlo een financiële relatie heeft met deze groepen kan een mutatie in (OZB) lasten gevolgen hebben voor de te verlenen subsidie of tegemoetkoming in de exploitatielasten.

- Bij de woonlastendruk wordt de OZB van woningen meegerekend. De OZB-tarieven worden jaarlijks gecorrigeerd voor de gemiddelde waardeontwikkeling van het vastgoed, om de geraamde opbrengsten en de woonlastennota gelijk te kunnen houden (hefboomeffect).

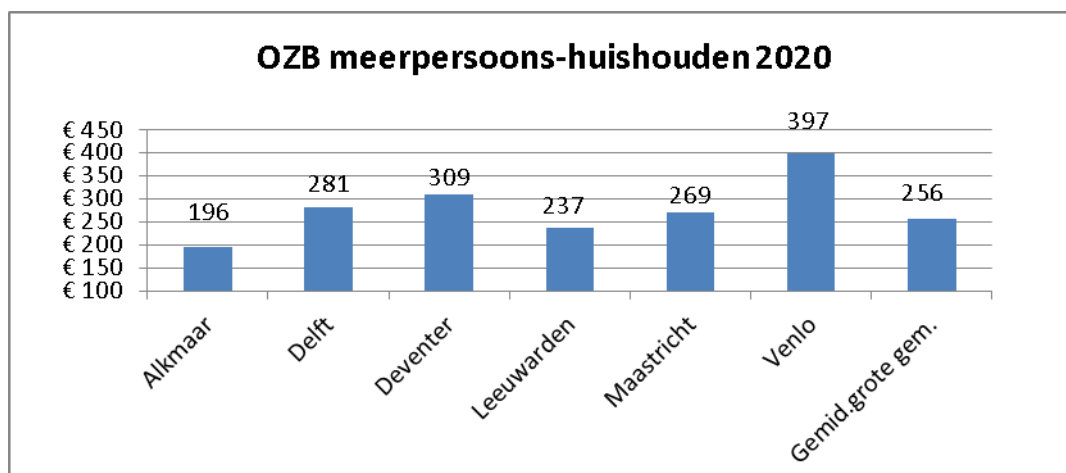
Meerjarenontwikkeling woningen op basis van huidige begroting 2020-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
OZB	€ 368,87	€ 392,05	€ 398,59	€ 398,59	€ 382,59	€ 382,59
<i>Stijging tov voorgaand jaar</i>	10,63%	6,28%	1,67%	0,00%	-4,01%	0,00%
<i>Begrote opbrengst</i>	€ 17.535.134	€ 18.387.780	€ 18.761.372	€ 18.761.372	€ 18.384.266	€ 18.384.266

Opmerking:

- Over de periode 2019-2021 wordt de OZB met € 750.000,- verhoogd onder gelijktijdige verlaging van de rioolheffing, conform besluitvorming bij de begroting 2019-2022 (BP 7.14). Concreet betekent dit dat het OZB tarief vanaf 2022 daalt en de rioolheffing stijgt met ongeveer € 15,-.

Benchmarkgegevens

Conclusie

- T.o.v. de tarieven van de benchmarkgegevens zit Venlo in 2020 hoog
- Vanaf 2022 wordt dit minder hoog doordat de opbrengst met € 750.000,- verlaagd wordt onder gelijktijdige verhoging van de rioolheffing, conform besluitvorming bij de begroting 2019-2020 (BP 7.14). Concreet betekent dit dat het OZB tarief vanaf 2022 daalt met ongeveer € 15,-.
- T.o.v. het gemiddelde tarief van de grote gemeenten (100.000+) is het tarief eveneens hoger

Scenario's

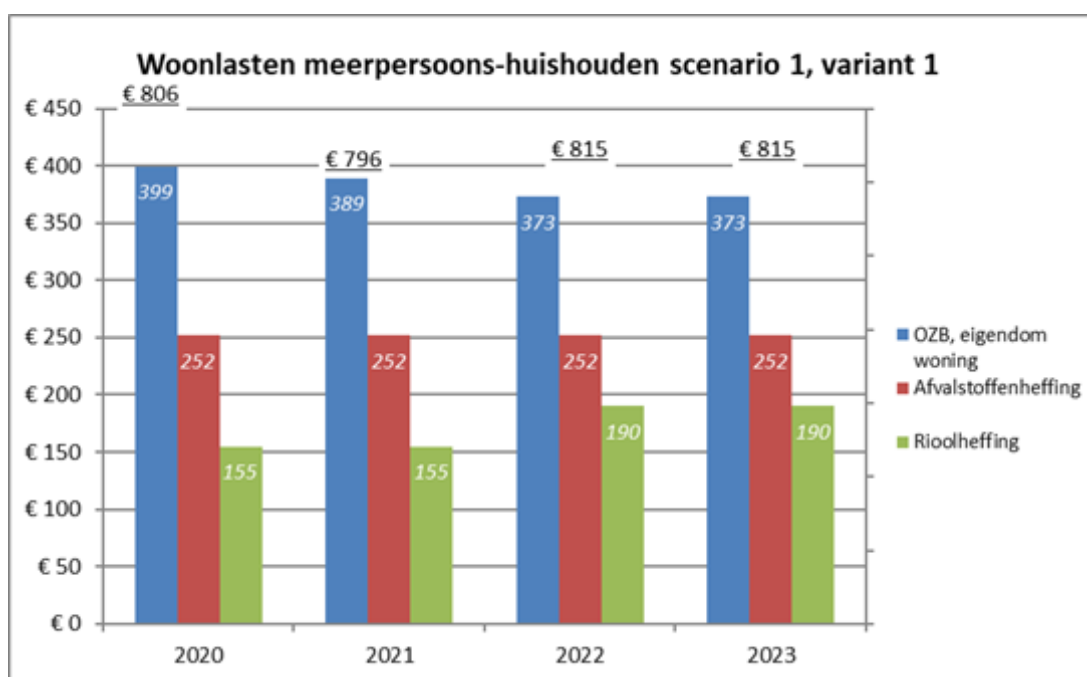
Landelijk gezien zijn de OZB tarieven in Venlo vrij hoog. Zowel bij de woningen als de niet-woningen bevindt Venlo zich in de op één hoogste klasse (van 8). Voor wat betreft de verhouding eigenaren woningen versus eigenaren niet-woningen is deze in 2020 voor Venlo vrij laag (194% versus referentiegemeenten 257%⁶).

In de onderstaande scenario's is als uitgangspunt genomen, oftewel een draaiknop, om de bovenstaande genoemde verhouding eigenaren woningen versus niet-woningen richting het landelijk gemiddelde op te schuiven met als maximale variant het gemiddelde van de referentiegemeenten.

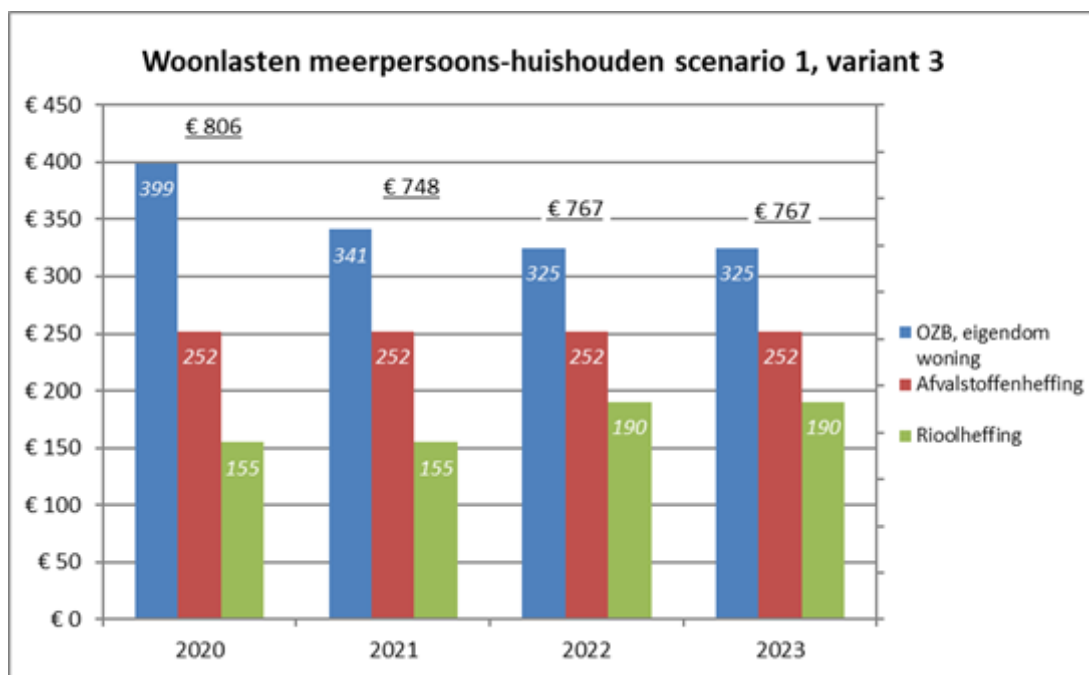
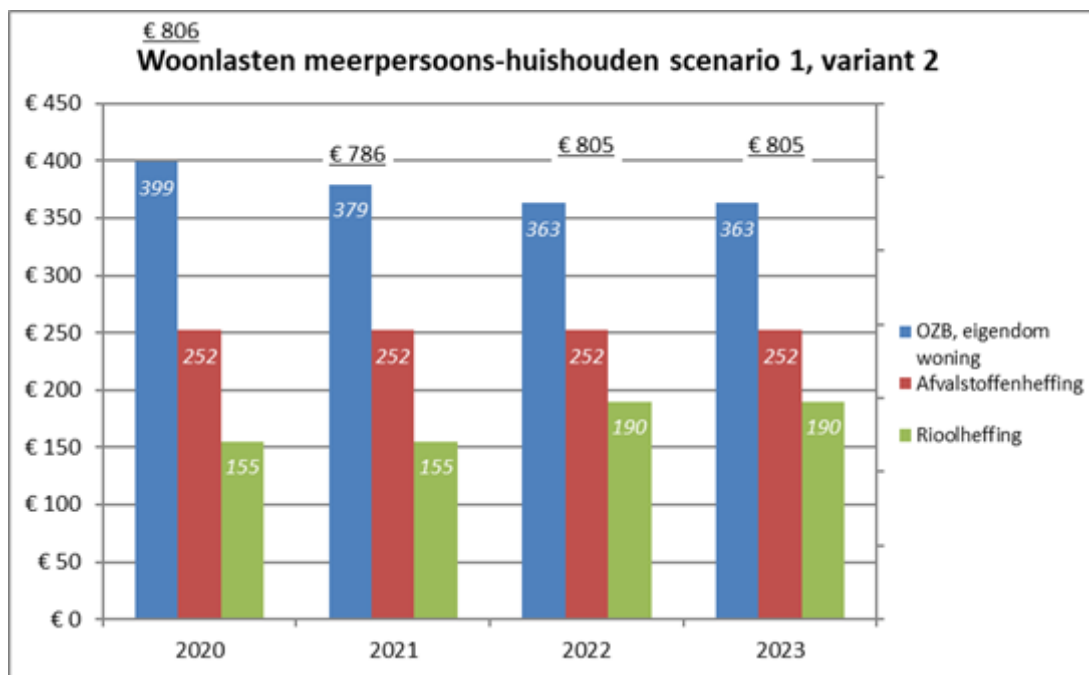
Scenario 1, bestaande uit drie varianten.

In dit scenario is het uitgangspunt dat de totale OZB-opbrengst (woningen en niet-woningen) gelijk blijft waarbij een daling van het tarief woningen wordt opgevangen door een stijging van het tarief voor niet-woningen. Als basis voor de tariefaanpassingen bij de drie varianten wordt 2020 genomen.

		Tarief 2020	Variant 1		Variant 2		Variant 3	
Woning		0,1852%	-2,50%	0,1806%	-5,00%	0,1759%	-14,50%	0,1583%
Niet-woning		0,6465%	2,33%	0,6616%	4,65%	0,6766%	13,50%	0,7338%
OZB	WOZ-waarde							
Woning	€ 215.219	€ 399		€ 389		€ 379		€ 341
Niet-woning	€ 592.205	€ 3.829		€ 3.918		€ 4.007		€ 4.345
Niet-woning	€ 1.000.000	€ 6.465		€ 6.616		€ 6.766		€ 7.338
Niet-woning	€ 10.000.000	€ 64.650		€ 66.156		€ 67.656		€ 73.378
Verhouding eigenaar woning/niet woning		194%	203%		213%		257%	

⁶ Landelijk was dit percentage in 2019 255% en 2020 271% (Bron Coelo).

Scenario 2, bestaande uit drie varianten

In dit scenario wordt op basis van een drietal begrotingsvoorstellen het effect op de ontwikkeling van het tarief en de OZB in beeld gebracht. Dit betekent dat de daling wordt bekostigd uit de algemene middelen. In deze variant wordt alleen het eigenarentarief van woningen verlaagd.

Begrotingsvoorstel	Tarief 2020	Variant 1	Variant 2	Variant 3
Tarief	0,1852%	€ 250.000 0,1828%	€ 500.000 0,1803%	€ 750.000 0,1778%
Mutatie tarief tov 2020		-1,32%	-2,65%	-4,00%
OZB	€ 399	€ 393	€ 388	€ 383
Verhouding eigenaar woning/niet woning	194%	196%	199%	202%

